

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Diplomová práce

Vybrané právní aspekty postavení dlužníka v insolvenčním řízení

Vypracovala: Bc. Vladimíra Rudolfová
Vedoucí práce: JUDr. Marta Uhlířová, Ph.D.

České Budějovice 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vladimíra RUDOLFOVÁ**
Osobní číslo: **E15553**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Vybrané právní aspekty postavení dlužníka v insolvenčním řízení**
Zadávající katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je analýza vybraných právních aspektů postavení dlužníka v insolvenčním řízení. Součástí práce bude rovněž právní analýza judikatury týkající se této právní problematiky a její dopady do aplikační praxe.

Metodický postup:

1. Analytická metoda - studium odborné literatury a právních předpisů vztahujících se k tématu.
2. Analýza právní problematiky.
3. Praktická část s využitím judikatury soudu.
4. Návrhy de lege ferenda.

Rámcová osnova:

1. Úvod.
2. Cíl práce, metodika, hypotézy.
3. Přehled zvolené problematiky - literární rešerše.
4. Vlastní práce.
5. Závěr včetně námětů de lege ferenda.
6. Přehled literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **50 - 60 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Hásová, J. (2014). *Insolvenční zákon: komentář. (2. vydání)* Praha: C.H. Beck.

Maršíková, J. (2011). *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges.

Zangl, S., & Jelinek, W. (2010). *Insolvenzordnung.* Wien, Österreich: Manz.

Pachl, L. (2011). *Insolvenční zákon s judikaturou. (1. vydání)* Praha: Wolters Kluwer.

Kučera, F. (2009). *Insolvenční zákon. (1. vydání)* Praha: C.H.Beck.

Kotoučová, J. a kol. (2010). *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon). Komentář. (1. vydání)* Praha: C.H.Beck.

Maršíková, J. (2011). *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický. (2., aktualiz. vyd.)* Praha: Linde Praha.

Právní předpisy:

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

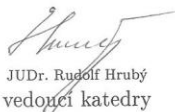
Další odborná literatura a současná periodika zabývající se tématem.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Marta Uhlířová, Ph.D.**
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: **5. ledna 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
502 05 České Budějovice (25)

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 12. února 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma „Vybrané právní aspekty postavení dlužníka v insolvenčním řízení“ jsem vypracovala samostatně pouze za použití pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby totéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákonem č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2016

.....
Bc. Vladimíra Rudolfová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce paní JUDr. Martě Uhlířové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu zpracování práce poskytla.

OBSAH

1. Úvod	3
2. Obecná část	5
2.1. Úpadek.....	5
2.2. Projednání úpadku a rozhodnutí o něm.....	10
2.2.1. Odmítnutí insolvenčního návrhu.....	12
2.2.2. Insolvenční návrh dlužníka.....	14
2.2.2.1. Náležitosti insolvenčního návrhu.....	17
2.2.2.2. Škoda nebo jiná újma nepodaným návrhem.....	18
3. Způsoby řešení úpadku	20
3.1. Konkurs.....	20
3.1.1. Přejedání oprávnění na insolvenčního správce.....	21
3.1.2. Účinky prohlášení konkursu na probíhající řízení.....	22
3.1.2.1. Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů	24
3.1.3. Leasingové smlouvy a provoz dlužníkovy podniku.....	25
3.1.4. Zpeněžení majetkové podstaty.....	26
3.1.4.1. Způsoby zpeněžení majetkové podstaty.....	28
3.1.4.2. Nakládání s výtěžkem zpeněžení.....	28
3.1.5. Zrušení konkursu bez návrhu nebo na návrh dlužníka.....	29
3.2. Reorganizace.....	31
3.2.1. Návrh na povolení reorganizace.....	33
3.2.1.1. Náležitosti dlužníkovy návrhu.....	34

3.2.2.	Dispoziční oprávnění dlužníka v průběhu reorganizace.....	38
3.2.3.	Pozastavení výkonu funkce orgánů dlužníka.....	39
3.2.4.	Způsoby provedení reorganizace.....	40
3.2.5.	Reorganizační plán.....	42
3.2.5.1.	Provádění reorganizačního plánu.....	43
3.2.6.	Skončení reorganizace.....	44
3.3.	<i>Oddlužení</i>	46
3.3.1.	Návrh na oddlužení.....	46
3.3.1.1.	Společný návrh manželů na povolení oddlužení.....	51
3.3.2.	Způsob provedení oddlužení.....	53
3.3.3.	Povinnosti dlužníka během splátkového kalendáře.....	56
3.3.4.	Rozhodnutí o povolení oddlužení a účinky schválení oddlužení	57
3.3.5.	Osvobození dlužníka od placení pohledávek.....	58
4.	Metodika a cíl práce	60
5.	Praktická část	61
6.	Závěr	78
7.	Summary and keywords	80
8.	Přehled použité literatury	81

Seznam tabulek a grafů

Seznam zkratk

1. ÚVOD

Řešení dlužníkovra úpadku je upraveno zvláštním právním předpisem, a to zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž „InsZ“). Řešení dlužníkovra úpadku zvláštním soudním řízením je nezbytné proto, že v krizové úpadkové situaci nelze porušení práv či neplnění povinností postihnout standardními procesními prostředky. Cílem řešení úpadku zvláštní právní úpravou je vyloučit preference věřitelů, pokud nejsou věcně odůvodněny jejich postavením nebo povahou pohledávky.

Je však zapotřebí doplnit, že do současné doby jsou stále vedena řízení konkursní a vyrovnávací podle předchozí právní úpravy, tj. podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. Z ustanovení § 432 odst. 1 insolvenčního zákona totiž vyplývá, že konkursní a vyrovnávací řízení zahájená do 31. 12. 2007 se dokončí podle dosavadní právní úpravy. V předkládané diplomové práci se však zabývám současnou právní úpravou podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Poslední významná novelizace insolvenčního zákona byla provedena s účinností od 1. 1. 2014 zákonem č. 294/2013. Došlo především ke změně v oblasti řešení úpadku reorganizací a oddlužení, které nově dopadají na širší okruh osob. V případě oddlužení se nově nehodnotí povaha osoby dlužníka (tak jako dosud, kdy základním předpokladem povolení oddlužení byla skutečnost, že dlužník není podnikatelem), ale podstatný je charakter jeho dluhů. Další podstatnou změnou v právní úpravě oddlužení je institut společného oddlužení manželů. Bývá totiž poměrně časté, že v úpadku se nenachází pouze jeden z manželů, ale oba manželé. Proto nyní mohou manželé podat návrh na oddlužení společně. V insolvenčním řízení se na ně hledí jako na jednoho dlužníka.

Ke změně došlo, i pokud jde o využití dalšího způsobu řešení úpadku, a to reorganizace, která doposud byla nejméně častá. Došlo ke zmírnění předpokladů povolení tohoto způsobu řešení úpadku, kdy nově postačí 50 mil. Kč obratu

za předchozí účetní období nebo alespoň 50 zaměstnanců namísto dosavadních 100 mil. Kč obratu a nejméně 100 zaměstnanců. V důsledku toho dopadá možnost reorganizace na větší počet subjektů. To považuji za velmi významné, neboť reorganizací se poskytuje dlužníkovi možnost vypořádat své dluhy, aniž by muselo dojít k úplnému zániku zadlužené společnosti. Řešení úpadku formou reorganizace proto věnuji podstatnou část své práce.

Zabývám se však také ostatními způsoby řešení úpadku z pohledu dlužníka, tedy oddlužením a konkursem. Praktická část práce je zaměřena na dopad konkursu do účetní problematiky. V konkursu dochází ke zpeněžení majetku. V průběhu tohoto procesu insolvenční správce nezbytně pracuje s účetnictvím dlužníka.

2. OBECNÁ ČÁST

2.1. ÚPADEK

Úpadek má pouze dvě formy. V prvním případě je dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit (dále jen jako „platební neschopnost“), což je úpadek zjevný (věřitelé vidí, že jim někdo neplatí). Ve druhém případě dlužník, který je právnickou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen,¹ tzn., že je schopen hradit splatné závazky, avšak jeho dluhy skrytě rostou, až převýší reálnou hodnotu jeho majetku – to je úpadek skrytý. Skrytý úpadek zná zákon jen u korporací a podnikatelů. Nezná jej u osob, které nepodnikají (spotřebitelů). Jejich úpadek může být zjevný. U korporací nastává častá kombinace obou forem úpadku, kdy platební neschopnost představuje „viditelnou část ledovce nad hladinou“ a předlužení „skrytou část po ní“. (Žižlavský, 2015, s. 20)

Jde-li o insolvenční řízení, v němž se má řešit úpadek nebo hrozící úpadek² dlužníka, který je zahraniční osobou, a nebrání-li tomu přímo použitelný předpis práva Evropské unie³, lze insolvenční řízení zahájit i u insolvenčního soudu, v jehož obvodu je v České republice umístěn podnik nebo organizační složka podniku takového dlužníka. Stěžejním tématem v rámci insolvence je úpadek obchodních korporací působících ve více členských státech. Tuto problematiku řeší Nařízení rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení (dále jen „Nařízení“). Nařízení je, v souladu s bývalým čl. 249 Smlouvy o založení ES, nyní čl. 288 Smlouvy o fungování EU, obecně závazný předpis komunitárního práva. (Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 288) Z preambule, konkrétně z jejího bodu 8 vyplývá závaznost a přímá použitelnost Nařízení v členských státech. Nařízení má aplikační přednost před jinými vnitrostátními předpisy, např. insolvenčním zákonem.

¹ O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

² O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

³ Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.

Mezinárodní místní příslušnost upravuje čl. 3 Nařízení, ve kterém je vyznačena základní kolizní norma, kterou jsou „hlavní zájmy dlužníka“. Tento pojem je problematický hlavně v případě obchodních společností působících ve více členských státech. *Některé obchodní společnosti se mohou snažit, krátce po podání návrhu na prohlášení úpadku, přesunout své sídlo z území členského státu, ve kterém byl návrh podán, na území druhého státu ve kterém mají sídlo.* (Kozák, 2013, s. 676.) Z výše uvedeného vyplývá, že strany chtějí utéci od možné přísnější právní úpravy v jenom státu do státu druhého, ve kterém mají sídlo, a právní úprava se jim zdá být příznivější. Právě tomuto jednání chce Nařízení zabránit. Z tohoto důvodu je podmínka „určení zájmu dlužníka“ charakterizována jako vyvratitelná domněnka a důkazní břemeno bude spočívat na tom, kdo bude tvrdit, že hlavní zájmy dlužníka jsou v jiném členském státě, než má společnost skutečně své sídlo. (Kozák, 2013, s. 680)

K článku 3 bych zmínila následující judikaturu. V praxi se ukázal sporný případ, kdy navrhovatelka měla bydliště a sídlo v Německu, ale během roku 2001 přestala provozovat podnik a podala návrh na zahájení úpadkového řízení, a za půl roku se přestěhovala do Španělska, kde bydlela a zároveň pracovala. Německé soudy konstatovaly, že nemají příslušnost k zahájení úpadkového řízení, jelikož hlavní zájmy společnosti navrhovatelky se nachází již ve Španělsku. Byl položen dotaz, zda soud, u kterého byl podán návrh na zahájení úpadkového řízení, je i nadále příslušný k projednání tohoto návrhu, i když se přesunulo sídlo do jiného státu. Věc řešil Evropský soudní dvůr v rozsudku ze dne 17. 1. 2006, sp. zn. C – 1/04, v němž se uvádí: *„Článek 3 odst. 1 Nařízení Rady ES o úpadkovém řízení musí být vykládán v tom smyslu, že soud členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka v době podání návrhu na zahájení úpadkového řízení dlužníkem, je i nadále příslušný k zahájení uvedeného řízení, pokud uvedený dlužník přemístí středisko svých hlavních zájmů na území jiného členského státu po podání návrhu, ale před rozhodnutím o zahájení řízení.“* S názorem Evropského soudního dvora se plně ztotožňuji. Pokud by německé soudy odmítly řešit tento případ, tak si myslím, že by se prohloubila propast mezi právní jistotou a dobrou vírou navrhovatelky, která byla přesvědčena, že návrh na zahájení úpadkového řízení podává ke správnému soudu. S tímto souvisí i článek 4 Nařízení, který nám určuje rozhodné právo pro vedení úpadkového řízení

obchodní společnosti. Rozhodné právo pro zahájení řízení je to právo státu, kde bylo úpadekové řízení zahájeno, což také koresponduje s názorem Evropského soudního dvora.

Co se týče místní a věcné příslušnosti ve státech, jejichž orgány jsou oprávněny zahájit řízení, ta je plně v rukou národního práva. Podle našeho insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, se použije na společnost zřízenou podle českého práva ustanovení § 7a InsZ. Věcně příslušné jsou tedy krajské soudy. (Cibienová, 2015)

Do českého právního prostředí pronikají v posledních letech informace o konceptu tzv. záchranné fúze (Failing Firm Defence), jež pochází z právní kultury Spojených států amerických. V českém právním prostředí nemá prakticky žádnou právní tradici a ani v odborné literatuře nebyla tato teorie – až na výjimky⁴ – doposud popsána. Jeho podstatou je využití zjištěného či bezprostředně hrozícího úpadku společnosti ke spojení aktiv (potenciálního) úpadce s jiným soutěžitelem, které by za jinak standardních podmínek bylo zakázáno. Výhody záchranné fúze ale musí převažovat nad možným negativním dopadem na soutěž na daném trhu. Tento koncept předpokládá dodržení několik pravidel (kritérií). A právě dodržení zmíněných pravidel by mělo zaručit, že koncept bude použit vždy za situace, kdy je třeba volit mezi menším (fúze) a větším „zlem“ (konkurs upadající obchodní společnosti). (Tichá, 2014, s. 128)

Za zmínku stojí ještě jeden nový institut, který zavedl zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“). Jedná se o tzv. test insolvence. Povinnost statutárního orgánu korporace aplikovat test insolvence vyplývá ze zákona pouze v souvislosti s dividendovou politikou, tzn., že tento test se aplikuje v rámci rozhodování statutárního orgánu o výplatě zisku nebo jiných vlastních zdrojů. Přičemž samotnému rozhodování statutára předchází rozhodnutí nejvyššího orgánu korporace o výplatě podílu na zisku, kdy podkladem pro takovéto rozhodnutí je účetní závěrka. (ZOK, § 34) Korporace nesmí vyplatit zisk a jiné vlastní zdroje

⁴ Výjimkou je např. práce Ondřejová, D. Záchranná fúze. Právní rádce, 2007, č. 7; Ondřejová, D. Obrana úpadkem: civilizovaná forma bankrotu. Ekonom, 2007.

za předpokladu, že by si tím přivodila úpadek dle insolvenčního zákona (dále jen jako InsZ). (ZOK, § 40 odst. 1) Ze strany statutárního orgánu se očekává, že zváží, zda zisk vyplatí či ne. Ustanovení § 40 odst. 1 ZOK, odkazuje na InsZ, který odlišuje platební neschopnost a předlužení, přičemž aby se výše uvedené ustanovení dalo aplikovat, vyžaduje splnění jak testu platební neschopnosti, tak testu předlužení. Oba testy sledují jiné hledisko. Test předlužení (nebo-li rozvahový test) srovnává veškeré dluhy korporace s velikostí jejího majetku, zatímco test platební neschopnosti (nebo-li test likvidity, cash-flow test) srovnává splatné peněžní dluhy s dostupnými prostředky korporace. Statutární orgán bude moci vyplatit zisk korporace pouze tehdy, budou-li úspěšně oba testy splněny. (Vrba, 2014, s. 42-43)

S testem insolvence a jeho aplikací se však nesetkáváme pouze u zdravé korporace v rámci dividendové politiky. ZOK také předpokládá aplikaci testu insolvence v rámci rozhodování výkonného orgánu v tzv. šedé zóně korporace, tedy situaci, kdy je korporace na pokraji platební neschopnosti a vyskytuje se zde riziko hrozícího úpadku. V neposlední řadě nachází test insolvence své uplatnění také u upadnuvší společnosti, kdy je v následném insolvenčním řízení prokazována jeho aplikace.

Další důležitou povinností statutárního orgánu je svolat valnou hromadu, jakmile zjistí, že korporaci hrozí úpadek. V tomto případě by měl svolat valnou hromadu bez zbytečného odkladu. Zde může způsobit problém neurčitý právní pojem „bez zbytečného odkladu.“ Nejasnosti, které se týkají významu pojmu „bez zbytečného odkladu“ částečně odstranilo rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 32 Cdo 2484/2012, ze dne 10. 12. 2013, ze kterého je třeba vyvodit *„že jde o velmi krátkou lhůtu, již je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu. Jde o lhůtu v řádu dnů, maximálně týdnů, v co nejkratším časovém úseku.“* (Rozsudek Nejvyššího soudu, 2013) I přes toto, si myslím, že bude docházet k rozporu při řešení otázky termínu svolání valné hromady, z toho důvodu, že zákon jednoznačně nestanovil lhůtu a ani výše uvedené rozhodnutí nepodává jasnou odpověď. Tato skutečnost může i do budoucna vyvolávat řadu soudních sporů.

Právní úprava účinná do 31. 12. 2013 konkrétně ust. § 128 odst. 2 a § 193 odst. 1 ObchZ ukládala statutárnímu orgánu povinnost svolat valnou hromadu poté, co zjistí, že se korporace dostala do úpadku, není-li zvláštním právním předpisem stanoveno něco jiného. V § 98 odst. 1 InsZ pak byla stanovena povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dlužník dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Uvedená právní úprava tak počítala již se samotným úpadkem. Vystává zde otázka, kterou povinnost by korporace měla splnit přednostně? Ať už při porušení InsZ, tak i při porušení ObchZ vzniká členům statutárního orgánu odpovědnost za škodu. Dospěla jsem k závěru, že pro statutární orgán je nejlepší řešení, když valnou hromadu svolá, a ta navrhne řešení situace, které může vyústit až povinným podáním insolvenčního návrhu, ovšem musí se tak díť bez zbytečného odkladu.

Oproti tomu ZOK ve svém ust. § 182 vychází z koncepce, aby jednatel⁵ svolal valnou hromadu bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl, že korporaci hrozí úpadek. Zákon zde dává možnost dlužníkovi, aby úpadek řešil již ve fázi, kdy mu „pouze“ hrozí. Jednatel by měl na valné hromadě navrhnout nejvhodnější řešení, které ovšem může být i zrušení korporace. (Hejda, 2013, s. 234) Dlužník má jistou výhodu, jelikož stav hrozícího úpadku mu dává právo nikoli povinnost, jako při úpadku, podat insolvenční návrh. Osobně v tomto ustanovení vidím větší ochranu dlužníka, který může iniciovat řízení a podat návrh z důvodu hrozícího úpadku. Dlužník je zde motivován, aby nepříznivou situaci řešil včas, a je mu poskytnut čas navíc, než jak tomu bylo v předchozí úpravě. Na svolané valné hromadě může být navržena nová strategie, která by nepříznivou situaci mohla překlenout.

Závěrem lze uvést, že na rozdíl od insolvenčního zákona, který obsahuje ručení statutárního orgánu pro případ nesplnění zákonné povinnosti podat insolvenční návrh, tedy až pro situaci, kdy již úpadek nastal, zákon o obchodních korporacích se snaží vzniku úpadku zamezit. (Šourková, 2014)

⁵ ZOK odlišuje svolání valné hromady u s.r.o. a u a.s. U akciové společnosti v ust. § 403 odst. 2. zákon neukládá přímo povinnost představenstvu svolat valnou hromadu z důvodu hrozícího úpadku, ani se o úpadku nijak nezmiňuje. Svolání valné hromady je nutné z jiných důvodů, výkladem argumentum a minori ad maius, se lze domnívat, že zde patří i svolání z důvodu úpadku.

2.2. PROJEDNÁNÍ ÚPADKU A ROZHODNUTÍ O NĚM

Insolvenční řízení lze zahájit pouze návrhem. Zahajuje se dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Insolvenční návrh je žalobou svého druhu a platí pro něj přísná pravidla. Návrh musí mít listinnou podobu a musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo v elektronické podobě jejím uznávaným elektronickým podpisem, nebo zaslán prostřednictvím její datové schránky; jinak se k němu nepřihlíží. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 97)

Insolvenční návrh je oprávněn podat dlužník nebo kterýkoli z jeho věřitelů. Zdálo by se, že když dlužník sám uzná svůj úpadek, soud jeho návrhu prostě vyhoví. Není tomu tak. I když návrh podává dlužník, musí splnit všechny procesní povinnosti žalobce. Soudy vyžadují, aby dlužník v insolvenčním návrhu kvalifikovaně tvrdil všechny rozhodné okolnosti, z nichž vyplývá závěr o jeho úpadku nebo hrozícím úpadku. (Usnesení Vrchního soudu, 2010) Nestačí například pouze uvést, že dlužník „je v úpadku“, nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“. Dlužník také nese důkazní břemeno a musí svá tvrzení soudu prokázat. (Rozhodnutí Nejvyššího soudu, 2010)

V případě insolvenčního řízení se sestavují tři základní druhy účetních závěrek, a to řádná, mimořádná a mezitímní. Okamžik, ke kterému sestavují účetní jednotky v insolvenčním řízení účetní závěrku, včetně konkrétního typu, stanoví jak zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, tak zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů:

- a) řádná účetní závěrka se sestavuje k poslednímu dni účetního období,
- b) mimořádná účetní závěrka se sestavuje k jinému rozvahovému dni, než je konec účetního období:
 - ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku nebo ke kterému nastanou účinky rozhodnutí soudu o přeměně reorganizace v konkurs,
 - ke dni, kterým nastanou účinky zrušení konkursu,

- ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky schválení reorganizačního plánu,
 - ke dni, kterým nastanou účinky splnění plánu oddlužení,
 - ke dni, ke kterému stanoví zvláštní právní předpis povinnost uzavření účetní knihy nebo sestavit účetní závěrku.
- c) mezitímní účetní závěrka se sestavuje v průběhu účetního období k jinému okamžiku než ke konci rozvahového dne (neuzavírají se však účetní knihy, inventarizace se provádí pouze pro účely ocenění).

Tabulka 1: Rekapitulace účetních závěrek v závislosti na fázích insolvenčního řízení

Fáze insolvenčního řízení	Typ účetní závěrky	Sestavuje	Ke dni
Rozhodnutí o úpadku	mimořádná	dlužník	předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku
Prohlášení konkursu	mezitímní	insolvenční správce	předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky prohlášení konkursu
Rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkursu	mimořádná	dlužník	ke kterému nastanou účinky rozhodnutí soudu o přeměně reorganizace v konkursu
Sestavení konečné zprávy v konkursu	mezitímní	insolvenční správce	sestavení konečné zprávy
Rozhodnutí o zrušení konkursu	mimořádná	insolvenční správce	kterým nastanou účinky zrušení konkursu
Povolení reorganizace	mezitímní	dlužník	kterým nastanou účinky povolení reorganizace
Schválení reorganizačního plánu	mimořádná	dlužník	předcházející dni, kterým nastanou účinky schválení reorganizačního plánu
Splnění reorganizačního plánu	mimořádná	dlužník	kterým nastanou účinky splnění reorganizačního plánu
Splnění plánu oddlužení	mimořádná	dlužník	kterým nastanou účinky splnění plánu oddlužení

Zdroj: www.mzdovapraxe.cz

V případě dlužnického návrhu je dlužník povinen připojit seznam veškerého majetku, seznam splatných i nesplatných závazků s uvedením svých věřitelů, seznam zaměstnanců, listiny dokládající úpadek či hrozící úpadek, případně návrh na oddlužení. Tyto náležitosti jsou specifikovány zákonem tak, že je může doložit pouze dlužník, který zná situaci uvnitř korporace. Dlužník by se měl snažit, aby tyto přílohy doložil s náležitou pečlivostí, jelikož čím více bude návrh srozumitelný a jasný, tím rychleji bude soud postupovat při řešení úpadekové situace dlužníka. Stejně tak je důležité, aby dlužník všechny předložené seznamy podepsal a prohlásil, že jsou správné a úplné.

Jestliže má dlužník více osob v postavení statutárního orgánu, kteří jsou oprávněni jednat samostatně a chybí-li od této osoby podpis, soud o úpadku rozhodne až po vyjádření této osoby či marného uplynutí pro vyjádření. (Cibienová, 2015)

Pokud nejsou k insolvenčnímu návrhu připojeny zákonem požadované přílohy, nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti, určí insolvenční soud navrhovateli lhůtu k doplnění insolvenčního návrhu. Tato lhůta nesmí být delší než 7 dnů – to neplatí, jde-li o insolvenční návrh podle § 98 odst. 1 InsZ (nebude-li insolvenční návrh ve stanovené lhůtě doplněn, insolvenční soud jej odmítne.). (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 128 odst. 2)

Význam řádného insolvenčního návrhu je klíčový pro efektivní proces insolvenčního řízení, a to o to více, oč více osob úpadek dlužníka postihuje. Nejvíce věřitelů mívají velké korporátní úpadky. Nekvalifikované insolvenční návrhy zdržují řízení, snižují uspokojení věřitelů, maří další provoz závodu dlužník a mají také negativní dopady na zaměstnanost v regionu a příjmy státního rozpočtu. (Žižlavský, 2015, s. 20)

Pokud jde o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat pouze dlužník.

2.2.1. Odmítnutí insolvenčního návrhu

Insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení – učiní se tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. V tomto případě se nepoužije ustanovení § 43 zákon č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též

„občanský soudní řád“ nebo „o.s.ř.“), ve kterém předseda senátu usnesením vyzve účastníka, by bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí předseda senátu lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Rozhodnutí soud zvláště doručí insolvenčnímu navrhovateli a dlužníku. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 128 odst. 4)

Když dlužník neunes povinnost tvrzení anebo svá tvrzení soudu neosvědčí zákonem stanoveným způsobem, soud jeho insolvenční návrh zamítne jako vadný. Jak ukazuje praxe, nejde o žádnou výjimku. (Žižlavský, 2015, s. 20) Z insolvenčního rejstříku lze zjistit, že každý pracovní den soudy odmítnou v průměru 20 insolvenčních návrhů, což je 100 návrhů za týden, 400 za měsíc, tedy přibližně 5 000 ročně.⁶ (Ministerstvo spravedlnosti, 2015) Dlužník, který zavinil odmítnutí insolvenčního návrhu, odpovídá věřitelům a dalším osobám za škodu, kterou jim způsobí podle § 147 InsZ. Kromě průtahů, spojených s dalším insolvenčním návrhem, v mezidobí narůstají závazky dlužníka a jim odpovídající pohledávky věřitelů. Pro manažery korporací a podnikatele, kteří mají zákonnou povinnost podat insolvenční návrh, navíc platí, že svou povinnost nesplní, když návrh sice podají, ale soud jej odmítne (§ 98 odst. 3 InsZ). Narůstají tak i jejich osobní rizika. (Žižlavský, 2015, s. 20)

Otázka, která byla řešena v praxi, se týkala nutnosti podání insolvenčního návrhu u společnosti, kterou soud zrušil a jmenoval likvidátora. Tato společnost byla předlužená, a tudíž neměla žádný majetek. Bylo zřejmé, že by byl návrh zamítnut, protože majetek společnosti nepostačoval ani na úhradu nákladů insolvenčního řízení. V dosavadní praxi i v případě zcela nemajetné společnosti, pokud likvidátor zjistil předlužení, byl povinen insolvenční návrh podat, přestože bylo zřejmé, že majetek právnické osoby nepostačuje ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení a insolvenční návrh bude z těchto důvodů zamítnut. Tato praxe pak zbytečně zatěžovala insolvenční soudy a proto došlo novelou insolvenčního zákona k zefektivnění této procedury. Podle § 144 InsZ, nelze insolvenční návrh zamítnout proto, že majetek dlužníka nebude

⁶ Jen za první pololetí roku 2014 soudy odmítly 2 837 insolvenčních návrhů.

postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Z tohoto důvodu, pokud likvidátor právnické osoby podle § 82 zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů, zjistí nemajetnost a budou-li splněny další podmínky, nebude podávat insolvenční návrh, ale přímo podá návrh na výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku u rejstříkového soudu, ke kterému připojí své prohlášení o nemajetnosti právnické osoby. V tomto prohlášení likvidátor potvrdí, že bezúspěšně prověřil možnost uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání právnické osoby, a že majetek této osoby nepostačuje ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Závěrem lze říci, jsou-li splněny podmínky, rejstříkový soud provede zápis výmazu právnické osoby. K tomuto návrhu, který je podán za právnickou osobu likvidátorem není přístupováno jako k návrhu zahajujícímu řízení a soud provede zápis mimo řízení (§ 78 zák. o veřejných rejstřících se nepoužije). (Walder, 2014, s. 28)

2.2.2. Insolvenční návrh dlužníka

Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo se měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu⁷ proto, že cena majetku, který patří k podniku, nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku. To neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 98)

Řada společností, nacházejících se v úpadku, podává opožděné insolvenční návrhy. Insolvenční řízení je zahájeno až v době, kdy existuje extrémní nepoměr mezi závazky a majetkem společnosti. Stalo se pravidlem, že společnost, která má potíže, prohospodaří svůj majetek, a teprve poté podá insolvenční návrh. Management společnosti mnohdy vědomě vstupuje do nových obchodních závazků a přijímá plnění, o kterém ví, že je nezaplátí. (Žižlavský, 2011, s. 36)

V souvislosti s porušením povinnosti podat včas insolvenční návrh se pojí s tvrdou osobní odpovědností manažerů v případě předlužení (jde o civilní odpovědnost za škodu

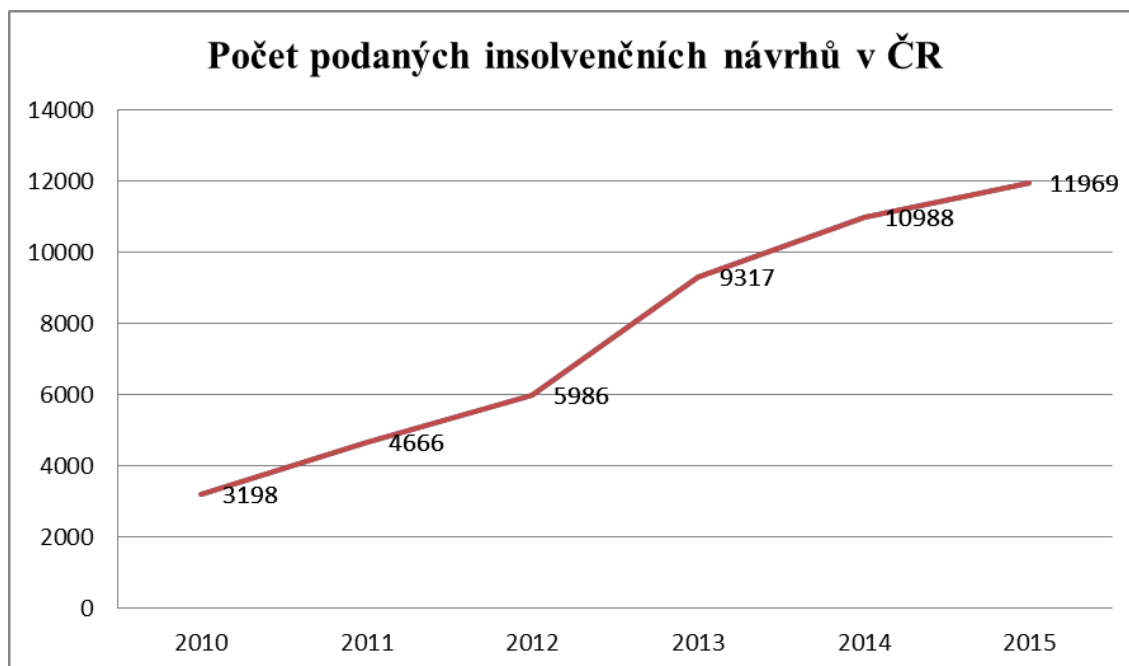
⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

i trestní odpovědnost). Nelze opomenout trestní odpovědnost, která souvisí s úpadkem a insolvenčním řízením. Podle mého názoru nejčastější trestné činy související s insolvenčním řízením jsou zejména majetkové (např. podle § 206, 209, 220, 221, 224 zákona č. 40/2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „TrZ“) nebo dalších (např. nikoli řádného vedení účetnictví ve smyslu § 254 odst. 1 TrZ), které vedou k platební neschopnosti nebo k předlužení určitého subjektu jako dlužníka, tj. k úpadku ve smyslu § 3 InsZ, a k případnému následnému zahájení insolvenčního řízení. Lze si samozřejmě představit i kombinaci, resp. postupné spáchání více trestných činů. Např. nejdříve způsobení úpadku obchodní společnosti jejím statutárním orgánem, jehož členové spáchají zpronevěru majetku společnosti (§ 206 TrZ) a v následném insolvenčním řízení odmítají poskytnout insolvenčnímu správci potřebnou součinnost, např. vydat věci zapsané do majetkové podstaty (§ 225 TrZ). (Púry, 2013, s. 419)

Problematika odpovědnosti se nejvíce dotýká společností s ručením omezeným. Majitelé společností získávají potřebný čas k přemístění mnohdy právě tím, že nutí manažery odkládat podání insolvenčního návrhu. Dále uvedené závěry platí nejen pro společnosti s ručením omezeným, ale také pro akciové společnosti, pokud v nich jejich akcionáři sami nebo ve skupině uplatňují rozhodující vliv. Lze říci, že ekonomickou situaci společnosti ale znají i společníci a akcionáři obchodních společností. Schvalují účetní závěrku a mají přístup k podkladům a informacím, z nichž zjistí předlužení korporace. Také oni nesou osobní odpovědnost, pokud svým vlivem přispějí k insolvenční společnosti anebo maří včasné podání insolvenčního návrhu. (Žižlavský, 2012, s. 24)

O aktuálnosti a významu problematiky, které se diplomová práce týká, svědčí počet podaných insolvenčních návrhů. Pro základní představu o vývoji v této oblasti za posledních pět let připojuji dva grafy. První graf se týká stavu v celé České republice a druhý graf znázorňuje stav v Jihočeském kraji.

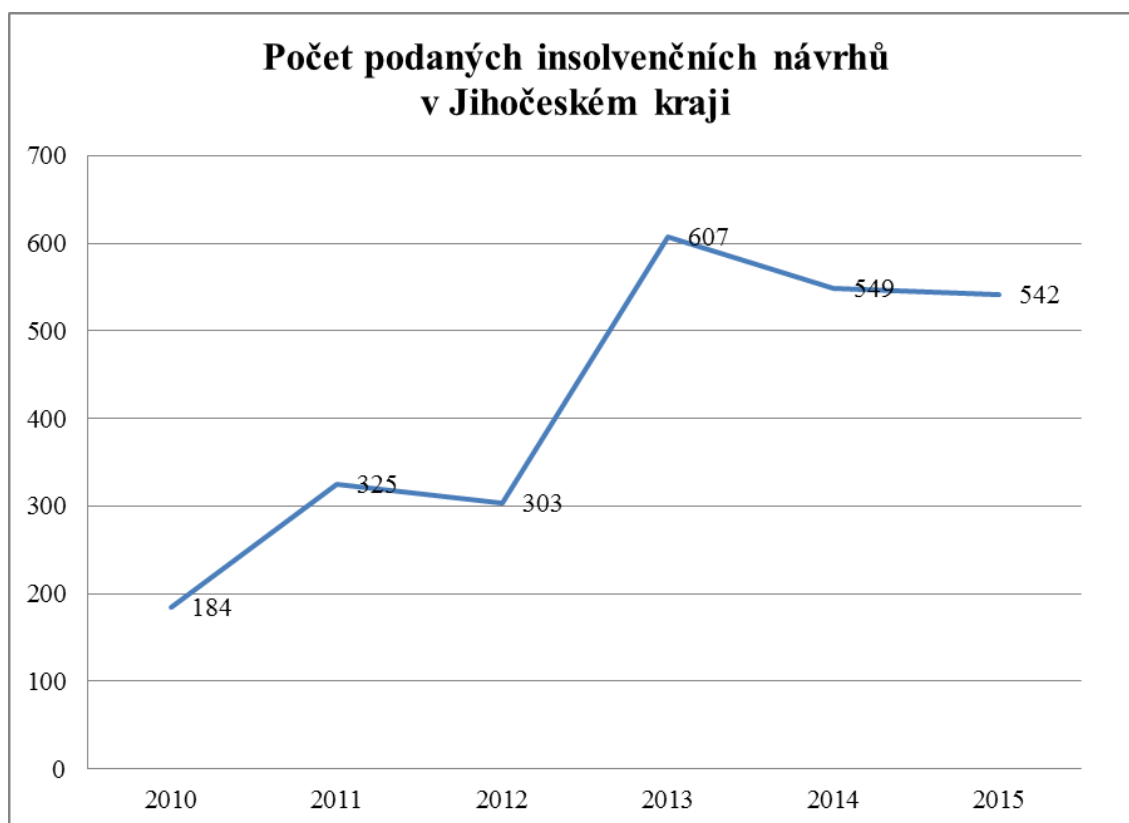
Graf 1: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015

Zdroj: Vlastní zpracování

V celém sledovaném období počet návrhů narůstal. V letech 2010 až 2011 došlo k nárůstu o 45 %, v následujícím roce o dalších 30 %. V roce 2012 až 2013 je zřejmý prutký nárůst v počtu podaných insolvenčních návrhů, a to o 56 %. V následujících dvou letech se růst podstatně snížil. V roce 2013 až 2014 došlo k nárůstu o 18 % a v posledním sledovaném roce o 9 %.

Graf 2: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v Jihočeském kraji v letech 2010 až 2015

Zdroj: Vlastní zpracování

V Jihočeském kraji docházelo, pokud jde o počet insolvenčních návrhů oproti celostátním údajům ke značným výkyvům. Strmý nárůst nastal v letech 2012 až 2013 a to o rekordních 200 %. Poté počet insolvenčních návrhů v Jihočeském kraji mírně klesá.

2.2.2.1. Náležitosti insolvenčního návrhu

Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání⁸ obsahovat označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že se jedná o podnikatele, též identifikačním číslem. Zatímco právnická osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem

⁸ Ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu.

a identifikačním číslem. Dále musí být v insolvenčním návrhu uvedeny rozhodující okolnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník a musí z něj být patrné, čeho se jim insolvenční navrhovatel domáhá. Insolvenční návrh je nutné předložit s potřebným počtem stejnopisů tak, aby jeden stejnopis zůstal u insolvenčního soudu a aby každý, komu se doručuje, dostal jeden stejnopis. Navrhovatel je povinen k insolvenčnímu návrhu připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává – avšak listiny a přílohy nejsou součástí insolvenčního návrhu. Insolvenční návrh dlužníka se nedoručuje. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 103)

2.2.2.2. Škoda nebo jiná újma nepodaným návrhem

Dlužník, který nepodal insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti.

Touto problematikou se zabýval i Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 24. dubna 2012 sp. zn. 23 Cdo 63/2012, který rozhodoval o nároku na náhradu škody, kterou měli jednatelé společnosti s ručením omezeným způsobit tím, že nepodali návrh na prohlášení konkurzu na tuto společnost, ačkoliv byla v úpadku. Tato společnost uzavřela v době, kdy již byla tzv. v úpadku, s jinou společností smlouvu o dílo. Dodavatel díla vystavil fakturu, kterou s.r.o. zaúčtovala, ale již nezaplatila. Dodavatel se proto domáhal náhrady škody na jednatelích s argumentem, že pokud společnost zaúčtovala jeho fakturu do svého účetnictví, tak nárok uznala. V řízení se však stalo sporným, zda dodavateli nějaká pohledávka vůbec vznikla. Nejvyšší soud se tak musel mimo jiné zabývat tím, jestli zaúčtování faktury do účetnictví znamená automatické uznání závazku k její úhradě. Došel však k závěru, že tomu tak není. To, že některý podnikatel zaúčtuje spornou fakturu do svého účetnictví, tak nemusí znamenat, že ji skutečně musí bez dalšího uhradit. Je však třeba upozornit na to, že pokud by mělo dojít k zaúčtování faktury, která je zjevně nesprávně vystavená, případně je za neexistující plnění, vystavoval by se daný podnikatel značným daňovým rizikům. (Rozsudek Nejvyššího soudu, 2012)

Další možné pochybnosti by mohly nastat s odvoláním statutárního orgánu v případě hrozícího úpadku, a to z pohledu zákona o obchodních korporacích. Z výše uvedeného vyplývá, pokud osoba, v našem případě statutární orgán nepodá insolvenční návrh, tak odpovídá za škodu, která vznikne věřitelům z pohledu insolvenčního zákona. Zatímco zákon o obchodních korporacích (dále jen jako ZOK)⁹ řeší vyloučení člena statutárního orgánu, pokud se prokáže, že všechny kroky, které učinil, vedly korporaci k úpadku. O vyloučení člena statutárního orgánu rozhoduje pouze soud.

Možnému vzniku úpadku lze zabránit již při usazování budoucích členů do funkce. Ustanovení § 46 odst. 2 ZOK sleduje pravděpodobně zvýšení kvalifikace uvnitř korporace a chce zabránit, aby se do funkce nedosazovali ti, kteří ji v minulosti korporaci do úpadku přivedli nebo její chod jinak ohrozili. (Cibienová, 2015)

⁹ Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

3. ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU

Společně s rozhodnutím o úpadku může soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku nejpozději do tří měsíců od rozhodnutí o úpadku (ne však dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku).

Formy řešení úpadku:

a) Likvidační formy řešení úpadku

- Konkurs – přichází v úvahu u právnických osob nebo fyzických osob

b) Sanační formy řešení úpadku

- Reorganizace – přichází v úvahu u právnických osob nebo fyzických osob – podnikatelů
- Oddlužení – přichází v úvahu u fyzických osob – nepodnikatelů + za jistých okolností i právnických osob nebo fyzických osob – podnikatelů

Pokud jsou zvoleny a následně nedojde ke splnění všech zákonných náležitostí, je přistoupeno k likvidační formě řešení úpadku, tj. ke konkursu.

3.1. KONKURS

Konkurs na rozdíl např. od reorganizace nebo oddlužení neklade za cíl sanovat dlužníka v jeho majetkové situaci, nýbrž ve většině případů alespoň částečně uspořádat majetkové vztahy dlužníka k jeho věřitelům. I když je konkurs, všeobecně považovaný za nejméně vhodný způsob řešení dlužníkovy úpadku ve vztahu k zachování jeho ekonomického potenciálu, především směřuje k co nejefektivnější realizaci (tj. zpeněžení) majetkové podstaty za účelem co nejvyššího uspokojení pohledávek věřitelů. Zásadně není cílem konkursu likvidace ekonomických prostředků dlužníka ani ukončení jeho podnikatelské činnosti. Prohlášení konkursu na majetek nepředstavuje pro dlužníka takovou „úlevu“ v jeho majetkové situaci, jak je tomu např. v případě povolení reorganizace nebo oddlužení. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon))

Ustanovení § 244 InsZ vymezuje, že konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.

Účinky prohlášení konkursu, tj. den, hodina a minuta nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.¹⁰ Prohlášením konkursu se přerušuje likvidace právnické osoby, končí nucená správa, a pokud insolvenční soud nerozhodne jinak, zaniká předběžné opatření, bylo-li nařízeno. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 245)

3.1.1. Přechod oprávnění na insolvenčního správce

Rozhodne-li soud o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem, přechází na insolvenčního správce¹¹ oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku (pokud souvisí s majetkovou podstatou). Do jisté míry lze považovat za výjimku z tohoto pravidla např. přípustné poskytování plnění z majetkové podstaty dlužníkovi a jeho rodině za účelem úhrady existenčních potřeb dlužníka. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)) Neboli insolvenční správce pracuje na vyhotovení soupisu od okamžiku zjištění úpadku dlužníka, do okamžiku prohlášení konkursu ale s majetkem nenakládá, majetek zjišťuje, zajišťuje a provádí jeho správu v nezbytném rozsahu. Prohlášením konkursu se správce stává osobou s dispozičním oprávněním, tzn., že může majetek zapsaný do soupisu zpeněžovat (Ševčík & Šebesta, 2012, s. 33), zejména vykonává akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovy podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 246 odst. 1)

¹⁰ Insolvenční rejstřík je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti ČR.

¹¹ Insolvenční správce je osoba, která má postavení zvláštního veřejnoprávního orgánu, jehož úkolem je přispět k zajištění řádného průběhu insolvenčního řízení.

Právním jednáním, kterým dlužník po prohlášení konkursu odmítne přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, je neplatné. Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má z dědictví obdržet méně, než činí jeho dědický podíl. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 246 odst. 3, 4) V uvedených případech by se měl insolvenční správce zabývat očekávanou hodnotou dědictví a vyslovit souhlas s odmítnutím dědictví pouze tehdy, pokud bude čistá hodnota dědictví záporná. (Hozman, 2011, s. 3) A tak se nabízí otázka, jakým způsobem by se postupovalo, pokud by se nezjistilo, že jeden z dědiců je v konkursu a nevyžádal si souhlas insolvenčního správce k odmítnutí dědictví? Jestliže by dědické řízení skončilo, chybí právní prostředek k tomu, aby se práva podle tohoto zákona prosadila.

3.1.2. Účinky prohlášení konkursu na probíhající řízení

Prohlášením konkursu dochází k několika účinkům na probíhající řízení. Tím prvním je, že se přerušují soudní a rozhodčí řízení, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 263 odst. 1)

Ačkoli právní úprava týkající se přerušovaných soudních řízení obsažená v ustanovení § 263 InsZ působí poměrně jasně a komplexně, lze se v praxi setkat s několika problematickými situacemi. Podstatným totiž je, že k přerušování soudního řízení dochází ze zákona (prohlášením konkursu na majetek dlužníka), bez ohledu na to, zda soud o prohlášení konkursu na majetek účastníka řízení věděl nebo ne.¹² S ohledem na tuto skutečnost není příliš obtížné si předsvit, k jakým nechtěným situacím může v praxi dojít. Typickým pochybením, které se přímo nabízí a k němuž v praxi v takových případech nezřídka dochází, je situace, kdy se soud o prohlášení konkursu na majetek dlužníka jednoduše nedozví, resp. zapomene tuto skutečnost v insolvenčním rejstříku prověřit, a v soudním řízení pokračuje. I když by k takovým případům nemělo docházet, praxe je zkrátka taková. Nemusí jít zdaleka ani o chybu soudu, neboť prohlášení

¹² Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 340/2000, které je dle mého názoru rovněž plně použitelné i na současný insolvenční zákon.

konkursu na majetek dlužníka nemusí kolikrát zjistit ani samotný jeho advokát, který se na soudní jednání řádně dostaví, a o konkurech zahraničních osob ani nemluvě. První právní otázkou, která v takovém případě vzniká, je, jakou právní důležitost má soudní jednání, které proběhlo v takovém (přerušném) soudním řízení, při němž byly uskutečněny určité procesní úkony (například výslech svědka) nebo s nímž zákon spojuje určité procesní důsledky (například koncentraci řízení). Je v takovém případě například potřeba vyslýchat svědka znovu nebo lze takovou svědeckou výpověď použít v další fázi řízení? Jinými slovy, je něco, co je použitelné v další fázi soudního řízení, pokud se něco takového v soudním jednání uskutečnilo, nebo nikoliv? Popřípadě je použitelné pouze něco a něco ne? Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon de facto zakazuje konat jednání v přerušném soudním řízení, lze se přiklonit k závěru, že na vše co se na takovém soudním jednání odehrálo, je nutno hledět, jakoby se nikdy nestalo, protože se soudní jednání konalo fakticky v rozporu se zákonem. Neboli vše k čemu na takovém soudním jednání došlo, je pro další fázi soudního řízení nepoužitelné, neboť trpí procesní vadou. (Majchrák, 2015, s. 31)

Podle mého názoru by měly existovat důvodné výjimky z tohoto pravidla, které by představovaly tzv. neopakovatelné procesní úkony, k nimž na tomto soudním jednání došlo – např. výslech svědka, který následně zemřel.

Další účinky prohlášení konkursu jsou taxativně vyjmenovány soudní nebo rozhodčí řízení, která se prohlášením konkursu nepřerušují a jejichž účastníkem je i nadále dlužník, a to v § 266 odst. 1 InsZ, jimiž jsou:

- a) trestní řízení,
- b) dědické řízení a řízení o pozůstalosti,
- c) řízení o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela,
- d) řízení o výživném nezletilých dětí bez zřetele k tomu, zda v něm dlužník vystupuje jako osoba oprávněná nebo jako osoba povinná,
- e) řízení ve věcech ochrany osobnosti a ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby – to neplatí, je-li dlužník podnikatelem nebo je-li požadováno peněžité plnění,

- f) řízení ve věcech veřejných rejstříků podle zvláštního právního předpisu,
- g) řízení ve věcech kapitálového trhu,
- h) řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce,
- i) řízení, ve kterém je dlužník jediným účastníkem.

Prohlášení konkursu nedochází též k přerušení řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce.
(Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 267)

3.1.2.1. Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů

Je-li prohlášen konkurs na majetek dlužníka, jehož společné jmění manželů trvalo ke dni prohlášení konkursu, prohlášením konkursu společné jmění zaniká a je třeba je vypořádat. Společné jmění manželů může být vypořádáno buď v soudním řízení, nebo dohodou, k jejímuž uzavření je oprávněn namísto dlužníka insolvenční správce. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s. 917-920) Pokud by dohoda o vypořádání společného jmění manželů uzavřel dlužník po prohlášení konkursu, byla by neplatná. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 270 odst. 1)

Jak vyplývá z § 205 odst. 3 InsZ, patří do majetkové podstaty i podíl dlužníka na majetku ve společném jmění dlužníka a jeho manžela, který je insolvenční správce oprávněn sepsat do majetkové podstaty. Jedním z účinků zahájeného insolvenčního řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) InsZ i nemožnost provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek patřící do majetkové podstaty, výkon rozhodnutí nebo exekuci lze toliko nařídit. Ohledně majetku sepsaného do majetkové podstaty tak nelze výkon rozhodnutí nebo exekuci provést. V případě, že by byl veden výkon rozhodnutí nebo exekuce proti manželu nebo manželce dlužníka, mohla by se týkat jeho výlučného majetku.

V podmínkách konkursu není možné, aby vzniklo nové společné jmění manželů, a uplatní se tak odkladný účinek po dobu konkursu. Stejně tak v případě, že by úpadek v tomto období uzavřel nový sňatek, může vzniknout nové společné jmění manželů

až poté, co zaniknou účinky konkursu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 935-936)

3.1.3. Leasingové smlouvy a provoz dlužníkovy podniku

Pro leasingové smlouvy platí přiměřeně ustanovení § 256 až 258 InsZ.

Stěžejním tématem v rámci konkursu jsou bezpochyby leasingové smlouvy. Řada obchodních společností sjednává leasingové smlouvy zpravidla, jde-li o pořizování dopravních prostředků (nejen osobních automobilů). A tak se nabízí otázka, pokud se společnost dostane do konkursu, jak bude postupováno ohledně plnění těchto leasingových smluv a zda je možné odstoupit od takovéto smlouvy? Insolvenční správce bude vždy postupovat tak, aby získal co nejvíce finančních prostředků nebo majetku do majetkové podstaty. Podle ustanovení § 258 InsZ lze odstoupit od smlouvy, nebyl-li v době prohlášení konkursu ještě předán předmět nájmu (v našem případě osobní automobil).

Prohlášením konkursu nekončí provoz dlužníkovy podniku, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak.¹³ Podle ustanovení § 261 InsZ existují dva důvody, kdy dojde ke skončení provozu dlužníkovy podniku. Tím prvním důvodem je prodej podniku jednou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty. V tomto případě by mělo být zajištěno, aby nemusel být provoz závodu přerušen. S tím souvisí i problematika zaměstnanců zpeněženého podniku. Zpeněžením dlužníkovy podniku jedinou smlouvou přecházejí na nabyvatele všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, včetně práv a povinností vyplývajících z pracovně-právních vztahů k zaměstnancům dlužníkovy podniku, s výjimkou pohledávek proti dlužníku vzniklých do účinnosti smlouvy. Zaměstnanci však v případě pracovněprávních pohledávek vůči původnímu zaměstnavateli nemohou tyto vymáhat po nabyvateli, ale musí svou pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení, neboť zde fakticky dochází k přechodu pouze tzv. holého pracovněprávního vztahu. Nicméně zákon v těchto případech zaměstnance chrání alespoň tak, že jejich pohledávky staví na roveň pohledávkám za majetkovou

¹³ Např. § 7b odst. 1 písm. e) a f) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

podstatou, které je možné uspokojit kdykoli v průběhu insolvenčního řízení. (Řezníček, 2015)

Druhým důvodem je rozhodnutí insolvenčního soudu, zejména tehdy, není-li jeho další zachování účelné. Podle stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998 uveřejněné jako Rc 52/98, bod XXVIII je vhodné připomenout že: *„Insolvenční soud o ukončení provozu dlužníkovra závodu rozhoduje konstitutivně, tedy např. výrokem „Provoz závodu se ukončuje dnem“, namísto toho, aby dlužníkovi, insolvenčnímu správci či jiné osobě ukládal provoz závodu ukončit (takový výrok by nebyl v souladu se zákonem).“*

3.1.4. Zpeněžení majetkové podstaty

V rámci konkursu musí být veškerý majetek, který podléhá konkursu, převeden na peněžní podobu za účelem uspokojení věřitelů. V právní úpravě je zohledněna skutečnost, že ke zpeněžování majetku dochází v době po rozhodnutí o úpadku a po prohlášení konkursu. Pokud by insolvenční správce přistoupil k dřívějšímu zpeněžení, mohlo by dojít ke znehodnocení věcí. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 950-954) Zde se nabízí otázka, pokud by dlužník měl na skladě množství sezónního zboží, jak bude takovéto zboží zpeněženo? Insolvenční soud by mohl povolit zpeněžení takového zboží, které by při otálení s prodejem mohlo být později zcela neprodejně. Pokud by bylo zboží dlužníka zajištěno celním úřadem, u něhož v rámci dopravy nebo skladování nebylo prokázáno jejich řádné zdanění. V tom případě musí celní úřad v souladu s § 213 InsZ oznámit insolvenčnímu správci, že u sebe má majetek dlužníka a z jakého důvodu tomu tak je. V praxi se velmi často vyskytují případy, kdy insolvenční správci žádají o vydání zajištěného zboží. Avšak celní úřad žádosti insolvenčního správce není povinen vyhovět. K vydání zboží může dojít pouze v případě, když v rámci řízení o konečném osudu zboží bude pravomocně rozhodnuto o tom, že nedošlo k porušení právních předpisů. Jestliže se v rámci řízení rozhodne o propadnutí zboží z důvodu porušení právní povinnosti, pak se vlastníkem zboží stává stát a zboží je z majetkové podstaty vyloučeno. (Kučera, 2014)

Podá-li insolvenční návrh dlužník, náleží dle § 205 odst. 1 InZ do majetkové podstaty majetek, který dlužníku patřil ke dni zahájení řízení, jakož i majetek, který nabyl v průběhu řízení. Majetkem dlužníka je také podíl na majetku, jehož je dlužník spoluvlastníkem. Insolvenční správce zapíše také do soupisu majetkové podstaty i obchodní podíl dlužníka, pokud je dlužník jeho 100% vlastníkem. V opačném případě zapíše do majetkové podstaty nárok na vypořádací podíl, neboť obchodní podíl prohlášením konkursu přešel jako uvolněný na společnost. A v případě, že je dlužníkem fyzická osoba, zapíše správce do soupisu také mzdu či plat. (Ševčík & Šebesta, 2012, s. 33)

Do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, a to dle § 321 a § 322 odst. 1 a 2 o. s. ř. Jedná se např. o běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy. (Ševčík & Šebesta, 2012, s. 33)

Jedním z právních důsledků zpeněžení je skutečnost, že může dojít ke zpeněžení bytu nebo nemovité věci dlužníka, ve kterém dlužník a jeho rodina bydlí. Zpeněžením dlužník ztratí právní titul, který by jej opravňoval dále byt užívat, a proto je povinen jej vyklidit. Pokud tak dobrovolně neučiní, bude nutné podat žalobu na vyklizení. Tuto žalobu podává nový nabyvatel bytu nebo nemovité věci. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 960-962) Při vyklizení přísluší dlužníku stejná bytová náhrada jako při výpovědi nájmu bytu dané nájemci pro hrubé porušení povinností vyplývajících z nájmu bytu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 285) Tato právní úprava však neodpovídá znění zákona č. 89/2012 Sb. (o.z.) a otázka zajištění bytové náhrady pro dlužníka v případě jeho vyklizení se může stát předmětem soudního sporu. Ustálená judikatura soudů v této otázce dosud nevznikla. Podle mého názoru bytová náhrada dlužníkovi v případě jeho vyklizení nenáleží.

3.1.4.1. Způsoby zpeněžení majetkové podstaty

O způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhoduje se souhlasem věřitelského výboru insolvenčního správce. Majetkovou podstatu lze zpeněžit:

- a) veřejnou dražbou podle zvláštního právního předpisu¹⁴,
- b) prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí, nebo
- c) prodejem majetku mimo dražbu.

3.1.4.2. Nakládání s výtěžkem zpeněžení

Pokud jde o nakládání s výtěžkem zpeněžení, platí zásada, že pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené naroveň, jakož i náklady, které souvisejí se správou majetkové podstaty, se hradí z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty. Dojde-li k ukončení provozu dlužníkovy závodu, ať z důvodu jeho prodeje nebo rozhodnutím insolvenčního soudu, nesmí být výtěžek zpeněžení použit k podnikatelské ani jiné výdělečné činnosti. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 296)

V případě, že nastane situace, kdy výtěžek zpeněžení majetkové podstaty je natolik nedostatečný, že nepostačí ani ke krytí pohledávek za majetkovou podstatou, pohledávek jim postaveným naroveň a ke krytí nákladů na správu majetkové podstaty, lze přikročit k použití záloh. Pokud by ani záloha na náklady insolvenčního řízení k úhradě těchto nároků insolvenčního správce nestačila, hradí je stát. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 989-990)

V závěru zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. Konečná zpráva insolvenčního správce musí podat celkovou charakteristiku jeho činnosti s vyčíslením jejich finančních výsledků. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 302 odst. 1)

¹⁴ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

3.1.5. Zrušení konkursu bez návrhu nebo na návrh dlužníka

Insolvenční soud má možnost i bez návrhu zrušit rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka tehdy:

- a) zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek – to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,
- b) zjistí-li, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,
- c) po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,
- d) zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující – přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 308, odst. 1)

Jediným případem, kdy insolvenční soud rozhodne o zrušení konkursu výhradně na návrh dlužníka, je situace, kdy dlužník k takovému návrhu připojí listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 308 odst. 2) Rozhodnutí, kterým se konkurs ruší, je vykonatelné a jeho účinky nastávají dnem, kdy nabude právní moc. Právní mocí rozhodnutí, kterým se konkurs ruší, insolvenční řízení končí. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 309, odst. 3 a 4)

Je však sporné, zda se o zrušení konkursu jedná i v případě, kdy odvolací soud na základě odvolání změní nebo zruší rozhodnutí insolvenčního soudu prvního stupně o prohlášení konkursu. Předchozí právní úprava v zákoně o konkursu a vyrovnání měla k této situaci zvláštní ustanovení § 44a odst. 1 KV, z něhož jasně vyplývalo, že: *„Usnesením, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu, se konkurs zrušuje.“* Podle důvodové zprávy k současné právní úpravě, tedy k § 308 InsZ však signalizuje, že: *„Tento institut (tj. zrušení konkursu) není náhradou opravných prostředků proti rozhodnutím o úpadku*

a o prohlášení konkursu.“ Z tohoto je možné usuzovat, že změnou či zrušením rozhodnutí soudu prvního stupně o prohlášení konkursu odvolacím soudem ke zrušení konkursu nedochází, neboť v takovém případě je třeba vycházet z toho, že právní moc rozhodnutí o prohlášení konkursu vůbec nenastala.

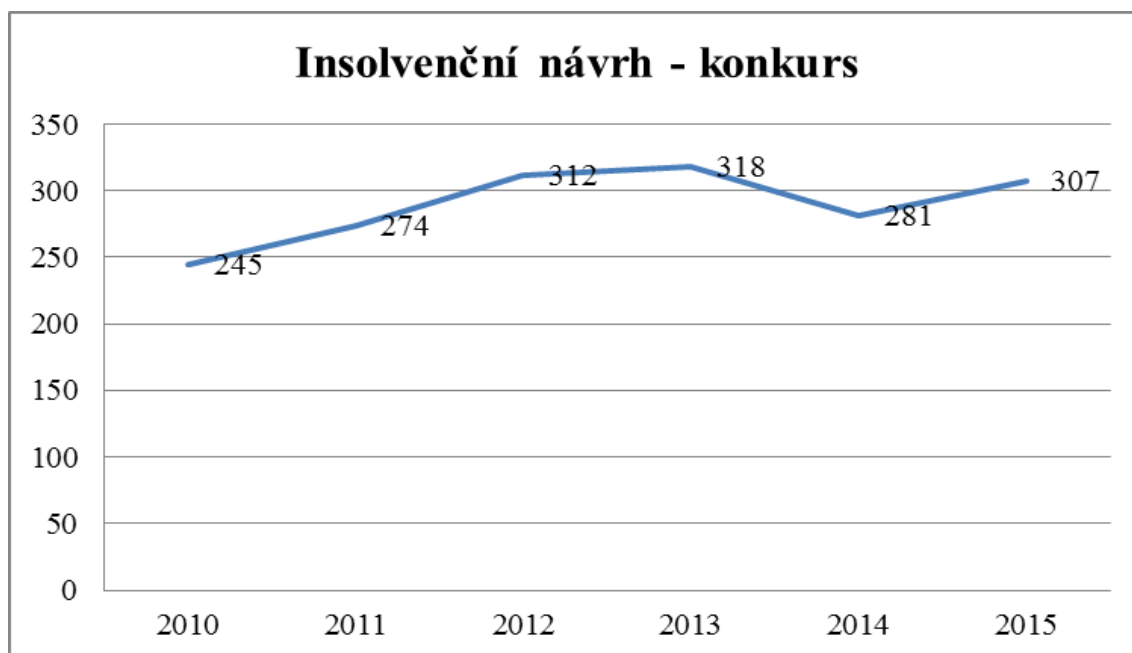
Jestliže dlužník v průběhu konkursu zemře, insolvenční zákon výslovně stanoví, že na jeho místo nastupují jeho dědicové, a není-li jich, stát. Po právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o dosavadních výsledcích projednání konkursu insolvenční soud zruší konkurs a postoupí věc soudu, který projednává dědictví.

Sporný případ by mohl nastat v případě, pokud by zemřel dlužník před prohlášením konkursu. V této situaci by soud opět zastavil konkursní řízení, ale podle ustanovení § 107 odst. 1 o. s. ř. Nelze pominout, že pro předluženost může být konkurs prohlášen jen na majetek fyzické osoby, která je podnikatelem – dědic dlužníka, je-li jím fyzická osoba – ovšem podnikatelem být nemusí. Z povahy věci vyplývá, že soudu brání při úmrtí dlužníka před prohlášením konkursu v řízení pokračovat (srov. § 107 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Řízení proto musí být v takovém případě zastaveno, a to bez zřetele k tomu, kým byl návrh na prohlášení konkursu podán. (Rozhodnutí Nejvyššího soudu, 1998)

Po skončení konkursu nedochází k zániku neuspokojené pohledávky nebo její části, pokud zákon nestanoví jinak. Lze tedy po skončení konkursu vést exekuci na tuto pohledávku (pokud ji ale nejpozději do přezkumného řízení nepopřel dlužník).

Pro názornost připojuji graf o vývoji počtu řešení úpadku konkursem.

Graf 3: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku konkursem)

Zdroj: Vlastní zpracování

Počet řešení úpadku konkursem se ve sledovaném období pěti let v jednotlivých letech podstatně nemění.

3.2. REORGANIZACE

Zatímco konkurs je postupem obecným, reorganizace je postupem speciálním, vázaným na splnění určitých podmínek, což souvisí právě s její sanační povahou. Část těchto podmínek je neformálních, neuvedených v zákoně a jsou to obvykle podmínky ryze ekonomické povahy. Zda tyto podmínky jsou nebo nejsou splněny, záleží primárně na úsudku věřitelů, za určité konstelace dlužníka, v některých případech insolvenčního správce a obvykle insolvenčního soudu v tom smyslu, že soud by měl být přesvědčen o reálnosti nastoupeného řešení (například proveditelnost reorganizačního plánu). Těchto podmínek ekonomické povahy může být značné množství, ale určitě sem patří alespoň potenciální možnost závodu dlužníka vytvářet v dané době nebo v budoucnu kladné cash-flow. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

Z hospodářského hlediska lze konstatovat, že speciálnost sanačních postupů (zejména reorganizace), je dána skutečností, že likvidační postup lze použít

s přiměřenou úspěšností v podstatě kdykoliv, sanace však může proběhnout s dobrým výsledkem pouze při splnění řady podmínek, především jde o podmínku splnění určitých ekonomických předpokladů. Insolvenční zákon ale tyto skutečné podmínky související s reálnými případy nijak neurčuje, jsou tedy podmínkami neformálními a v principu vždy speciálními. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

V rámci reorganizace je nutné zmínit ještě jeden způsob jak ozdravit korporaci, a to prostřednictvím neformální restrukturalizace. Ráda bych upozornila na rozdíly při použití reorganizace nebo neformální restrukturalizace.

Pojem restrukturalizace lze obecně definovat jako souhrn opatření k ozdravení hospodaření podniku. Restrukturalizace neprobíhá podle přesně daných pravidel, jde tedy o neformální proces. Při neformální restrukturalizaci jsou opatření k ozdravení podniku realizována především v zájmu majitelů korporace (tzn. akcionářů, společníků, členů). Věřitelé nemají tento proces zpravidla „pod kontrolou“. Reorganizace je v podstatě restrukturalizace, která probíhá podle přesně stanovených pravidel, jde tedy o formální proces, který se odehrává v rámci insolvenčního řízení. Jejím smyslem je postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu podniku. To vyžaduje opatření k ozdravení hospodaření podniku korporace podle reorganizačního plánu, který musí být schválen věřiteli a insolvenčním soudem. Nelze ale vyloučit ani takové pojetí reorganizace, kdy provoz podniku je zachován pouze s cílem podnik prodat. (Žižlavský, 2010, s. 28)

Při neformální restrukturalizaci jedná management nebo vlastní krizový tým korporace zpravidla v zájmu majitelů korporace. Tzn., že v jejich zájmu usiluje o zajištění provozního kapitálu. Restrukturalizace bývá založena na konceptu ukončení neefektivních výrob a prodeji nepotřebného majetku (neprodukčního majetku a nepotřebných zásob). Snižují se náklady, ruší se nadstandardní výhody zaměstnanců a managementu. Restrukturalizace může být prováděna i cestou formálního procesu přeměny, tedy fúze, rozdělení či převodu jmění na společníka. Primárním cílem je zachovat podnik pro majitele korporace. Naproti tomu reorganizace je nástrojem věřitelů. Může (ale nemusí) mít současně příznivý dopad i na majitele korporace. Jde sice o formální proces, ale způsoby provedení jsou v podstatě shodné se způsoby provedení restrukturalizace. Hlavním cílem reorganizace je uspokojit v maximálním

rozsahu věřitele korporace, ať již bude zachována pozice majitelů korporace či nikoli. Lze říci, že reorganizace představuje bezpečnější řešení než neformální restrukturalizace. (Žižlavský, 2010, s. 28)

Reorganizace je přípustná:

- u úpadku nebo hrozícího úpadku a to pouze u podnikatele ve smyslu občanského zákoníku,
- jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu¹⁵ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnával-li dlužník 50 zaměstnanců v pracovním poměru,
- pokud dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek.

Reorganizace není přípustná:

- je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.

3.2.1. Návrh na povolení reorganizace

Právo podat návrh na povolení reorganizace má dlužník i přihlášený věřitel, přičemž ho může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

Zákon časově rozlišuje mezi situací, kdy dlužník sám podá insolvenční návrh pro hrozící úpadek, a situacemi ostatními. V prvním případě, tedy pokud na sebe dlužník podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, může podat návrh na povolení

¹⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku. V ostatních případech lze návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 318 odst. 1) Zákon zde také vychází z přesvědčení, že pokud dlužník sám podává insolvenční návrh na základě svého povědomí o hrozícím úpadku, je plně obeznámen se situací a má dostatek času pro přípravu návrhu na povolení reorganizace a následně na přípravu reorganizačního plánu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

Za povšimnutí stojí souvislost s § 316 odst. 3 a 4 InsZ především s kvantitativní podmínkou a s mechanismem jejího překonání. Logicky pak celý § 318 InsZ souvisí pouze s případy dlužníků, kteří splňují kvantitativní podmínku, neboť návrh na povolení reorganizace menší dlužník nemůže vůbec podávat, protože jeho úkolem je předložit soudu reorganizační plán navíc již schválený potřebnými většinami. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

3.2.1.1. Náležitosti dlužníkovra návrhu

Návrh na povolení reorganizace, podaný dlužníkem, musí vedle obecných náležitostí podání¹⁶ obsahovat:

- a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,
- b) dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern¹⁷, včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení, anebo prohlášení, že není takových osob,
- c) údaj o způsobu navrhované reorganizace.

K návrhu na povolení reorganizace musí rovněž dlužník připojit seznam majetku a seznam závazků. Pokud je návrh na povolení reorganizace podáván po insolvenčním návrhu, pak je také uložena povinnost předložit soupis změn oproti seznamu původnímu připojenému k insolvenčnímu návrhu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 319 odst. 2)

¹⁶ Ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu.

¹⁷ Ustanovení § 66a obchodního zákoníku (předpis byl zrušen zákonem č. 89/2012 Sb.)

Ustanovení § 319 písm. c) InsZ ukládá uvést údaj o způsobu navrhované reorganizace (ve smyslu § 341 InsZ), přičemž odst. 5 později stanoví, že ani osoby sestavující reorganizační plán, ani osoba, která insolvenční návrh podala, nejsou tímto údajem vázány. To znamená, že později schválený reorganizační plán může použít zcela jiný způsob, než jaký je obsažen v návrhu na povolení reorganizace.

Soudu je dána povinnost vyzvat usnesením osobu, která podala návrh na povolení reorganizace, avšak opomněla některé náležitosti, aby je v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů (dolní lhůta není výslovně určena) doplnila. Současně má také soud povinnost dát osobě, která návrh podala, příslušné poučení, jak má opravu či doplnění provést, což v praxi znamená, že soud musí specifikovat informace a formu zpracování těchto informací, které pro své další rozhodování o návrh považuje za potřebné získat. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014) Obdobné pravidlo platí i tehdy, nejsou-li k návrhu na povolení reorganizace připojeny zákonem požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 320 odst. 2)

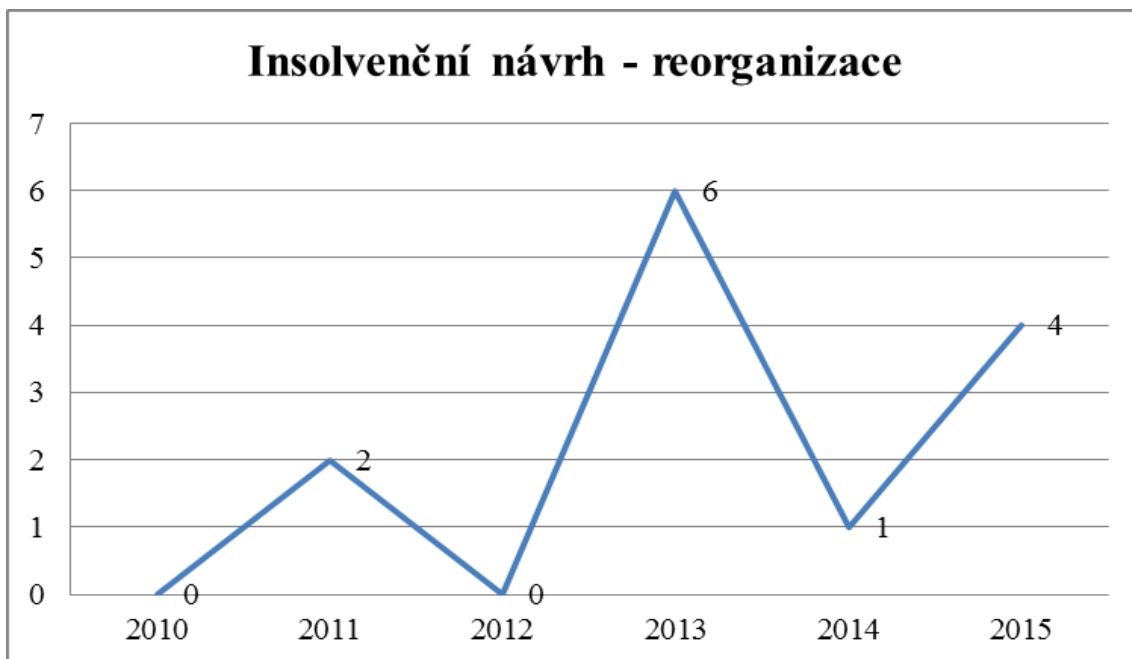
Po podání návrhu na povolení reorganizace a před rozhodnutím o úpadku jsou osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou povinny zdržet se právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace, přičemž může jít například o uzavírání či naopak vypovídání různorodých smluvních vztahů. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

Následuje rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu na povolení reorganizace. Tento návrh může být odmítnut, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo který znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto.

Zákon nijak nedefinuje znaky nepoctivého záměru ani ho jinak necharakterizuje, pouze uvádí, že na nepoctivý záměr lze usuzovat zejména podle dřívějších skutků dlužníka, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1078-1079)

Pro názornost připojuji graf o vývoji počtu řešení úpadku reorganizací.

Graf 4: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku reorganizací)

Zdroj: Vlastní zpracování

Počet řešení úpadku reorganizací vykazuje značné výkyvy. Vzhledem k velmi nízkému počtu těchto řízení nelze z tohoto grafu dovozovat určitý trend ve vývoji počtu těchto řízení.

Zpětvzetí, zamítnutí či odmítnutí návrhu na povolení reorganizace znamená, že insolvenční řízení pokračuje, aniž by bylo třeba to jakkoliv oznamovat. Účinky podání zanikají. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 327)

Insolvenčnímu soudu je uloženo povolit reorganizaci, pokud nedojde ke zpětvzetí, odmítnutí nebo zamítnutí. Rozhodnutí o povolení reorganizace se doručuje dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 328) Rozhodnutí o povolení reorganizace obsahuje:

- a) výrok o povolení reorganizace,
- b) informace o tom, kdo je insolvenčním správcem, a nebyl-li dosud ustanoven, výrok o jeho ustanovení,

- c) výzvu, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že jej předložit nehodlá.

Nelze opomenout podle ustanovení § 153 odst. 1 InsZ, v případě že, insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku reorganizací, spojí s tímto rozhodnutím i rozhodnutí o ustanovení znalce za účelem ocenění majetkové podstaty (příčemž posudek musí být vypracován písemně). Zmiňuji to z toho důvodu, že pravděpodobně nejvýznamnější roli hrají znalecké posudky právě v reorganizaci. Zde je třeba zdůraznit, že ustanovení § 219 odst. 5 InsZ, podle kterého se majetek oceňuje obvyklou cenou, nepoužije (resp. jeho použití je přímo zákonem vyloučeno). V těchto případech se postupuje podle ustanovení § 153 a § 155 InsZ. Ustanovení § 155 InsZ hovoří naopak o tom, že pro účely ocenění majetkové podstaty v reorganizaci platí, že provoz dlužníkovy podniku skončil ke dni podání znaleckého posudku. Z tohoto důvodu není žádaná obvyklá cena podniku, nýbrž je naopak požadováno jeho ocenění v podobě likvidační, tj. již na netržní bázi. Ocenění výtěžku v reorganizaci by mělo reflektovat konkrétní reorganizační plán, který je předkládaný, či připravovaný v dané věci. (Sigmund, 2014)

Závěrem lze říci, že význam znaleckých posudků pro insolvenční řízení je nesporný, přičemž reorganizaci není možné úspěšně realizovat bez kvalitního znaleckého posudku. Problémy ve znalecké praxi jednoznačně představuje samotné užití pojmu obvyklá cena insolvenčním zákonem. (Sigmund, 2014)

Rozhodnutí o povolení reorganizace může dále obsahovat výrok o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a nezbytných k zajištění účelu reorganizace. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 329)

V diskusích, které se týkají insolvenčního řízení se často objevují tvrzení, že právní rámec reorganizace ve skutečnosti neumožňuje její realizaci, protože jde o postup příliš složitý, administrativně náročný, a proto velmi nákladný. Nicméně vedle toho je nutné vnímat přesně i ekonomickou souvislost, tedy fakt, že většina podnikatelských subjektů, které se dostanou do skrytého nebo zjevného úpadku, jsou podnikatelské subjekty na trhu neúspěšné, které z nejrůznějších důvodů nejsou schopné generovat příjmy vyšší než náklady. Aby byl závod schopen reorganizace, jde tedy o situaci méně obvyklou, vyžadující určitou shodu okolností nebo následující po ojedinělé, avšak fatální

manažerské chybě. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014)

3.2.2. Dispoziční oprávnění dlužníka v průběhu reorganizace

Podle ustanovení § 330 odst. 1 InsZ. se právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení, ledaže insolvenční soud rozhodne jinak podle § 332 InsZ. Dlužník činí s dispozičními oprávněními jen se souhlasem věřitelského výboru, a to u právních úkonů, které mají z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam. Dojde-li k porušení této povinnosti, pak dlužník má odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, kterou tím věřitelům nebo třetím osobám způsobil – členové statutárního orgánu dlužníka za takto způsobenou škodu nebo jinou újmu ručí společně a nerozdílně. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 330)

Otázka dispozičních práv dlužníka je pochopitelně klíčová a nesporně jde o jeden ze zásadních bodů celého systému úpadkového práva, především pak pokusu o větší prostor k využívání sanačních postupů při řešení úpadku dlužníka. Zákon řeší otázku dispozičních práv dlužníka v průběhu reorganizace s tím, že umožňuje volnější režim než v jiných etapách insolvenčního řízení, zejména v období po rozhodnutí o úpadku. Úmyslem je otevřít větší prostor pro spolupráci dlužníka a věřitelů v rámci reorganizace s tím, že u dlužníka je úmysl dostat v možné míře dluhům, neboť dokončení reorganizace pro dlužníka znamená vymazání zbylých závazků tak, jak to reorganizační plán definuje. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1083-1084)

Co se týče pohledávek vedoucích zaměstnanců dlužníka s dispozičními oprávněními, (podle § 33 odst. 3 a § 73 odst. 3 zák. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“)), které vznikly po povolení reorganizace, lze je v průběhu insolvenčního řízení uspokojit pouze do výše, kterou určí insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Je to v podstatě mechanismus, který ze strany věřitelů umožňuje limitovat výdaje na management dlužníka v reorganizaci. Zákoník práce vymezuje okruh vedoucích pracovníků, přičemž

podstatnější je § 73 odst. 3 zákoníku práce, ve kterém je uvedeno, že vedoucími místy jsou místa:

a) v přímé řídicí působnosti:

- statutárního orgánu, je-li zaměstnavatelem právnická osoba,
- zaměstnavatele, je-li zaměstnavatelem fyzická osoba,

b) v přímé řídicí působnosti vedoucího zaměstnance přímo podřízeného:

- statutárnímu orgánu, je-li zaměstnavatelem právnická osoba,
- zaměstnavateli, je-li zaměstnavatelem fyzická osoba, za podmínky, že tomuto vedoucímu zaměstnanci je podřízen další vedoucí zaměstnanec.

Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, insolvenční zákon stanoví povinnost dlužníku předložit soudu mezitímní účetní závěrku. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 330 odst. 5) Toto nařízení může především ve velkých závodech vyvolat jednorázové technické potíže. Jde o podstatnou informaci jak pro další kroky v reorganizaci, tak pro případné pozdější soudní spory týkající se hodnoty majetku společnosti a škod, které mohou utrpět jednotliví účastníci řízení. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1085)

Jestliže insolvenční soud zakáže dlužníku s dispozičními oprávněními nakládat s majetkovou podstatou nebo jeho oprávnění k tomu omezí, v tom případě, přecházejí tato dispoziční oprávnění na insolvenčního správce. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 332 odst. 3)

3.2.3. Pozastavení výkonu funkce orgánů dlužníka

Nestanoví-li tento zákon jinak, rozhodnutím o povolení reorganizace přebírá insolvenční správce výkon funkce a působnost valné hromady, tzn., že se pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 333 odst. 1) Tím zákon brání možnosti blokovat neustálými žalobami na platnost valné hromady samotné insolvenční řízení. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1088)

Valné hromadě nebo členské schůzi je zachováno i po rozhodnutí i povolení reorganizace právo volit nebo jmenovat a odvolávat členy statutárních orgánů dlužníka a dozorčí rady. Avšak zanikne-li funkce statutárního orgánu dlužníka nebo dozorčí rady anebo funkce všech členů těchto orgánů a není-li podle zvláštních právních předpisů jmenován nebo zvolen do 30 dnů poté nový statutární orgán nebo dozorčí rada nebo jejich členové, zvolí je věřitelský výbor. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 333 odst. 2 a 3) Tato situace může nastat tehdy, jestliže skončí funkční období členů představenstva či jiného statutárního orgánu nebo dozorčí rady a není možné svolat valnou hromadu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1088)

3.2.4. Způsoby provedení reorganizace

Je dáno sedm základních opatření, prostřednictvím kterých lze provést reorganizaci podle ustanovení § 341 odst. 1 InsZ:

1. restrukturalizací pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti,
2. prodejem celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodejem dlužníkovy podniku
3. vydáním části dlužnických aktiv věřitelům nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast,
4. fúzí dlužníka – právnické osoby s jinou osobou nebo převodem jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, připouštějí-li to právní předpisy o hospodářské soutěži,¹⁸
5. vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem,
6. zajištěním financování provozu dlužníkovy podniku nebo jeho části,
7. změnou zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka.

¹⁸ Např. zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenční zákon přitom předpokládá (nikoliv však striktně předepisuje), že je použito nejméně jedno z nich, popřípadě i více (pokud to jejich povaha připouští). V praxi se obvykle objevuje kombinace těchto kroků, např. částečný odprodej aktiv a zároveň převedení jiných aktiv do nové společnosti ovládané věřiteli. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1105)

Existuje ještě jeden způsob jak řešit reorganizaci, jedná se o tzv. přenesenou reorganizaci, které se zatím v praxi daří nejlépe (kromě čistého prodeje závodu, který je možný i v reorganizaci). JUDr. Michal Žižlavský tento způsob definuje jako „transakci“ při které dochází k výměně vlastníka, tj. vlastnická pozice se přenáší z původního společníka či akcionáře na investora. Ten jako nový vlastník vstupuje do očištěné korporace. Korporace, která projde insolvenčním řízením, se oddluží. „Zbaví se starého dluhu“. Takováto korporace se stane atraktivní pro investory. A modely, kterými lze tohoto dosáhnout jsou tzv. asset deal, tedy prodej závodu korporace jako jednoho aktiva a tzv. share deal jež označuje vstup investora do kapitálové struktury korporace (koupí podíl nebo akcie). Otázkou je, zda je takové řešení v praxi vůbec možné. Jednou ze společností, u které proběhla reorganizace ve zmíněném modelu share deal dopadla úspěšně. Lze dojít k závěru, že i v praxi takovéto řešení reorganizace funguje. (Žižlavský, 2016, s. 22)

Určitý problém by mohl nastat v případě, že reorganizační plán počítá s fúzí (lze předpokládat, že fúze je pravděpodobná více s konkurentem na trhu než se subjektem majícím zcela jinou oblast podnikání), neboť narazí na řadu praktických potíží. Například určité kroky musí schválit speciální instituce, a to Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. To znamená nutnost speciálního řízení před úřadem, což může způsobit časovou prodlevu. Podobný problém se může objevit i při prodeji závodu dlužníka jako celku nebo při prodeji jeho klíčové části, zvláště když by předmětem obchodu byl zároveň i převod obchodního jména nebo obchodních značek dlužníkovy závodu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1105)

3.2.5. Reorganizační plán

Reorganizační plán a jeho schválení jsou klíčovými body reorganizace jako způsobu řešení úpadku dlužníka. Podle ustanovení § 338 odst. 1 InsZ. je reorganizační plán charakterizován jako plán, který vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon))

Plán se předkládá insolvenčnímu soudu a v době mezi předložením a projednáním (zpráva o reorganizačním plánu) nikdo nesmí vyvíjet činnost k jeho přijetí nebo odmítnutí a dále je předkladatel povinen zdržet se všech činností, které jsou v rozporu s reorganizačním plánem nebo ovlivňující jeho případné plnění. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1096)

Přednostní právo sestavit reorganizační plán má dlužník, i když návrh na povolení reorganizace podal některý z přihlášených věřitelů. Dlužník jej může předložit současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace, přičemž tuto lhůtu mu soud může prodloužit, maximálně však o dalších 120 dnů, to znamená, že základní lhůta trvá čtyři měsíce, maximální osm měsíců. Jestliže dlužník oznámí soudu, že reorganizační plán předložit nehodlá, pak přednostní právo nemá. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 339 odst. 1 a 2)

Vymezení podstatných náležitostí každého reorganizačního plánu je svěřeno prováděcímu právnímu předpisu.¹⁹ (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 340 odst. 4) Reorganizační plán musí věrně zobrazovat reálné ekonomické a právní možnosti dlužníka. Pokud má mít reorganizační plán reálnou šanci na úspěch, musí vycházet z faktů a opravdového stavu dlužníka. Na druhé straně si lze představit, že reorganizační plán bude vycházet naopak ze záporně zkreslených údajů o stavu dlužníka. V takovém případě soud není povinen přezkoumávat skutečné finanční a ekonomické okolnosti úpadku dlužníka. Soud k tomu obvykle není vybaven, protože jde o informace ekonomického, finančního a obecně hospodářského charakteru,

¹⁹ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení.

jejichž analýza vyžaduje aparáty a znalosti jiného než právního typu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1102-1103)

3.2.5.1. Provádění reorganizačního plánu

Reorganizační plán je účinný, jakmile rozhodnutí o jeho schválení nabude právní moci. V samotném reorganizačním plánu může být obsaženo odložení jeho vlastní účinnosti nebo insolvenční soud může rozhodnout o odsunutí platnosti reorganizačního plánu. Tato ustanovení jsou vhodná především z toho důvodu, že praxe přinese různorodé varianty podmínek, za kterých bude plán splnitelný. Například je možná podmínka banky nebo jiné finanční instituce, která vstoupí do reorganizačního plánu s podmínkou, jejíž naplnění je v budoucnosti. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1121)

Rozhodnutí o schválení plánu je závazné pro všechny účastníky insolvenčního řízení, a to i pro další osoby, jejichž práva a povinnosti jsou reorganizačním plánem dotčena. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 352 odst. 2)

Účinností reorganizačního plánu:

- je dlužník oprávněn nakládat s majetkovou podstatou,
- obnovuje se výkon funkce valné hromady nebo členské schůze družstva (pokud z reorganizačního plánu nevyplývá něco jiného),
- mění se zakladatelský dokument popř. stanovy anebo jiné dokumenty upravující vnitřní poměry dlužníka a údaje, které se zapisují do obchodního rejstříku nebo jiného rejstříku právnických osob, a to způsobem, který je uveden v reorganizačním plánu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 353 odst. 1, 2 a 3)

V praxi byla řešena sporná otázka, zda se dlužník dopouští nepoctivého záměru, pokud na sebe převezme další závazky v podobě půjček, a to v době, kdy je reorganizační plán účinný. Tuto otázku řešil Nejvyšší soud, který v usnesení ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 29 NSČR 43/2013 potvrdil správnost názoru odvolacího soudu

o nedůvodnosti námitek proti způsobu provedení reorganizace, které počítalo se zajištěním financování reorganizačního plánu převzetím půjček od fyzických osob se současným zajištěním těchto závazků zástavními právy na nemovitostech dlužníka. Podle soudu tento způsob provedení reorganizace zákon připouští. Je v souladu se zákonem zajistil-li dlužník úhradu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených prostřednictvím financování od třetích osob.

Insolvenční správce v průběhu reorganizace provádí dohled nad činností dlužníka a nad využíváním jeho dispozičních práv. Doplňuje seznam majetku a dluhů podle fáze řízení a eviduje kroky dlužníka s dispozičními právy. Schválení plánu se projeví také v insolvenčním rejstříku, kde je zpráva o plánu zveřejněna a kde je i dostupná. To by mělo zamezit vzniku problémů třetích osob, které by s dlužníkem například uzavřely obchod, jež by se z důvodu neexistence souhlasu správce stal neplatným. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1123-1124)

Po účinnosti reorganizačního plánu lze proti dlužníku nařídít a vést výkon rozhodnutí nebo exekuci k vymožení pohledávky stanovené reorganizačním plánem. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 360 odst. 1)

Reorganizační plán je možné v průběhu reorganizace měnit, a to na návrh navrhovatele reorganizačního plánu, v jehož důsledku má být účel reorganizace lépe splnitelný. To ale může být těžké pro soud posoudit, protože ve většině případů jde o dosti složitou ekonomickou problematiku. Takto změněný reorganizační plán insolvenční soud schválí, jestliže jej schválili věřitelé. Avšak nedojde-li ke schválení změněného insolvenčního plánu, zůstává účinný dříve schválený reorganizační plán. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 361)

3.2.6. Skončení reorganizace

Mohou nastat tyto tři situace, kdy dojde ke skončení reorganizace:

1. Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu

Dodatečným zrušením reorganizace vznikne velmi složitá situace – soudu je dána možnost takového kroku pouze v případě, kdy se buď v průběhu uskutečňování plánu, nebo již po jeho přijetí, zjistí, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody,

aniž s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili, nebo že schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem (§ 362 odst. 1 InsZ).

Podle ustanovení § 362 odst. 2 InsZ může rovněž insolvenční soud zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do 3 let od jeho účinnosti, pokud byl dlužník, jeho statutární orgán anebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu.

2. Rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs

Insolvenční zákon dbá na to, aby existovaly cesty mezi jednotlivými způsoby řešení insolvenční situace, tedy i možnost zrušit v průběhu reorganizaci a přejít do režimu konkursu. Proto vymezuje důvody, proč může být reorganizace přeměněna na konkurs. Insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs jestliže:

- reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl,
- insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení,
- v průběhu uskutečňování reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti, které jsou stanovené tímto plánem nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možné plnit,
- dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoli podle reorganizačního plánu podnikat měl, nebo
- dlužník po schválení reorganizačního plánu neuhradil pohledávky za majetkovou podstatou.

3. Průběh provádění reorganizačního plánu

Splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, čímž reorganizace končí. Po skončení reorganizace rozhodne insolvenční soud o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech.

Závěrem lze říci, že dlužník po úspěšném skončení reorganizace, vychází z insolvenčního řízení oproštěn od povinnosti hradit závazky, které byly neuspokojené v průběhu reorganizace.

3.3. ODDLUŽENÍ

I přes drobnou nesrovnalost navozenou textem ustanovení § 1 InsZ je oddlužení jedním ze způsobů řešení úpadku dlužníka. Zákon upravuje řešení úpadku některým ze stanovených způsobů a zákon upravuje oddlužení dlužníka. Takto dané vymezení by nasvědčovalo spíše pojetí oddlužení jako institutu, který není samostatným, komplexním způsobem řešení úpadku, avšak institutem, který může nastoupit po některém ze skutečných způsobů řešení úpadku. V ustanovení § 4 InsZ je ale oddlužení jednoznačně definováno jako jeden ze samostatných způsobů řešení úpadku. Oddlužení společně s reorganizací je alternativním způsobem řešení úpadku, akcentující sanační principy, zatímco konkurs je základní a v zásadě obecný způsob řešení úpadku. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1209-1220)

Možnost zbavit se části svých dluhů prostřednictvím oddlužení, má poskytnout poctivému dlužníkovi šanci začít znovu bez demotivující vidiny celoživotního splácení starých dluhů a s tím spojených nežádoucích efektů. Poctivý dlužník má možnost trvale vyřešit své dřívější dluhy, pokud dodrží podmínky nastavené zákonem. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1209-1220)

3.3.1. Návrh na oddlužení

Podle ustanovení § 389 odst. 3 InsZ může podat návrh na povolení oddlužení pouze dlužník.

Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o

- a) právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo
- b) fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání.

Dluhy z podnikání, které nepředstavují překážku povolení oddlužení, jsou uvedeny v § 389 odst. 2 InsZ.

Jistě se může stát, že podnikatel, jehož ekonomická situace bude blízká úpadku, raději ukončí svou podnikatelskou činnost, aby následně mohl využít výhod oddlužení – u obchodní společnosti to sice bude komplikovanější, ale u fyzické osoby postačí přestat aktivně (skutečně) podnikat. Mám za to, že zákon takováto jednání sice nezakazuje, ale současně soudu dává možnost zvážit, zda tato jednání nesledují nepoctivý záměr či zda nejsou zneužitím práva. (Havel, 2007, s. 50)

V praxi často nevědí majitelé a členové statutárních orgánů obchodních společností o tom, že mají k dispozici podobný nástroj k oddlužení korporace. Tím nástrojem je soudní reorganizace. Korporace v tísní může dosáhnout zániku části svých závazků na základě soudem schváleného reorganizačního plánu. Jde sice o náročnější řešení, které vyžaduje kvalifikovaný postup, ale výsledek je pro právnické osoby stejný, jako je tomu v případě oddlužení fyzických osob. Manažeři firmy, která se nachází v úpadku, musejí přijmout opatření k ozdravení podniku, z důvodu ochrany jeho současné hodnoty pro majitele a věřitele. Vnitřní pohled na kondici firmy může být zkreslený. Má-li v tomto případě reorganizace splnit svůj účel, vyžaduje nezávislou objektivní analýzu situace. Základní předpokladem efektivního řešení a ochrany před firemními i osobními riziky je nastavení správného právního rámce prováděných změn. Především jde o to, zda je ještě možná neformální restrukturalizace, nebo je nutné zahájit insolvenční řízení a postupovat cestou soudní reorganizace. Obchodní společnosti a družstva v úpadku nesmějí provádět restrukturalizaci mimo insolvenční řízení, ale dovolenou variantou zakázané neformální restrukturalizace je právě soudní reorganizace.

Proč se tedy u nás dostatečně nevyužívá možností soudní reorganizace k oddlužení korporací? Domnívám se, že na rozdíl od občanů, kteří se oddlužují, manažeři a majitelé korporací zatím neobjevili všechny výhody tohoto řešení.

Co potřebuje obchodní společnost (korporace), aby využila výhod reorganizace? Dle JUDr. Žižlavského jsou to následující 3 věci: „*Tou první jsou praktické zkušenosti v oblasti podnikové ekonomiky, zejména v oblasti řízení pracovního kapitálu. Jde o efektivní práci s oběžným majetkem a krátkodobými závazky. Druhou věcí je přijetí faktu, že reorganizace insolventního podniku může legálně probíhat jedině v rámci insolvenčního řízení, což je soudní proces, který vyžaduje národní právní znalosti. Probíhá-li řízení u českého soudu, musíte zkrátka dobře znát reálnou praxi*

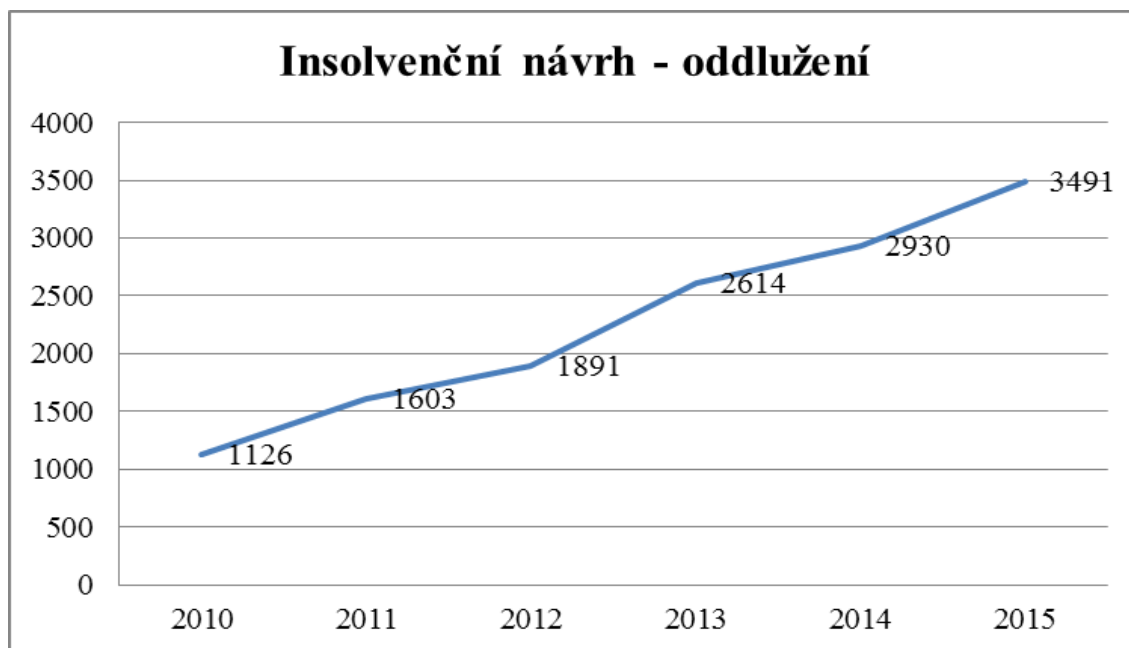
českých soudů. A z toho plyne třetí důležitá věc, která se podceňuje nejvíce. Odbornost a zejména praktické zkušenosti advokáta, kterého pověříte zastupováním, ovlivní zásadním způsobem výsledek reorganizace.“

Reorganizace, která je provedena u vhodného typu podniku včas, umožňuje manažerům a majitelům korporací dočasně zastavit placení starých závazků, zachovat provoz podniku a legálně firmu oddlužit. (Žižlavský, 2014, s. 31)

V poslední době se lze setkat stále častěji se zneužíváním § 109 odst. 1 písm. c) InsZ k oddálení exekuce na majetek dlužníka. V praxi to znamená, že vychytralý dlužník může podáním insolvenčního návrhu na sebe samého zmařit zejména nařízenou dražbu svého nemovitého majetku. Někteří dlužníci se takto snaží fakticky zablokovat probíhající exekuce. Přičemž motiv podobných návrhu je jednoznačný – oddálit provedení exekuce a majetek „ochránit“. Tzv., že exekutor nesmí dražbu provést a dlužník posléze svůj návrh vezme zpět. Tento postup může později opakovat znovu. Zpravidla se jedná o insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Dlužník má jediný cíl, a to „sabotáž“ exekuce. Avšak i proti zdánlivě „neprůstřelné“ obstrukční metodě existuje řešení. Tím řešením je nařízené předběžné opatření, které vydá insolvenční soud. Výrok příslušného usnesení může být formulován například tak, že: *„Nařízeným předběžným opatřením se omezuje účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení uvedený v § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, a to tak, že se konkrétnímu soudnímu exekutorovi umožňuje provést již nařízenou exekuci.“* Výtěžek dražby, který byl dosažený zpeněžením majetku je dán k dispozici v insolvenčním řízení. (Fojtů, 2013)

Pro názornost připojuji graf o vývoji počtu řešení úpadku oddlužením.

Graf 5: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku oddlužením)

Zdroj: Vlastní zpracování

Počet řešení úpadku oddlužením vykazuje ve sledovaném období stabilní rovnoměrný nárůst, a to je meziročně zhruba 30 až 40 %.

Možnost domáhat se řešení úpadku oddlužením svazuje zákon lhůtami. Lhůty stanovené dlužníkovi pro podání návrhu na povolení oddlužení jsou striktní a relativně krátké. Dlužník, který chce svůj úpadek řešit oddlužením a sám podává insolvenční návrh, musí svůj záměr kvalifikovaně deklarovat již při podání svého insolvenčního návrhu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1221-1225) Návrh na povolení oddlužení musí dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. V případě, že insolvenční návrh podá jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku. Pokud chce dlužník řešit svůj úpadek nebo hrozící úpadek, musí už v počáteční fázi insolvenčního řízení prokázat procesní aktivitou zájem na tomto řešení své situace. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 390)

Návrh na povolení oddlužení se podává na stanoveném formuláři, který je volně dostupný na webové stránce Ministerstva spravedlnosti. Účelem povinného užití formuláře pro návrh na povolení oddlužení je zjednodušení podávání tohoto návrhu

osobám, od nichž se očekává využití tohoto způsobu řešení úpadku, a díky tomu i zjednodušení pro postup soudu v insolvenčním řízení. Náležitosti předepsaného formuláře jsou stanoveny tak, aby návrh mohl skutečně sloužit jako dostatečný podklad pro posouzení rozhodných okolností z hlediska podmínek pro povolení oddlužení. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1226-1237)

Návrh na povolení oddlužení je podáním účastníka soudního řízení a jako takový musí obsahovat vedle obecných náležitostí podání²⁰ také

- a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,
- b) údaje o čekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech,
- c) údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,
- d) návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.

(Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 391 odst. 1)

Ustanovení § 392 InsZ neobsahuje naprosto vyčerpávající výčet všech příloh návrhu na povolení oddlužení. Některé další přílohy vyplývají z formuláře návrhu, případně z jiných ustanovení zákona. Například formulář vyžaduje přílohu návrhu na povolení oddlužení výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, jenž má soudu pomoci zhodnotit poctivost záměru dlužníka. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1226-1237)

K návrhu na povolení oddlužení musí být rovněž připojeny tyto přílohy podle § 392 odst. 1 InsZ:

- a) seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil,
- b) listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,
- c) písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky.

²⁰ Ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu.

Je zjevné, že zákon klade na návrh velmi přísné požadavky, když zejména evidence majetku a informace o jeho pořizovacích hodnotách²¹ mohou být pro běžného nepodnikajícího dlužníka komplikované. (Havel, 2007, s. 50)

Obdobně jako v případě samotného insolvenčního návrhu upravuje insolvenční zákon i u návrhu na povolení oddlužení specifický postup soudu v případě vad a nedostatků návrhu. Postup upravený v § 393 InsZ, který řeší situace neúplného, neurčitého nebo nesrozumitelného návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční soud odmítne návrh na povolení oddlužení, pokud zjistí, že nemá náležitosti předepsané zákonem, je nesrozumitelný, popřípadě neurčitý z jiných důvodů a má podobně jako v klasickém civilním řízení za povinnost vyzvat navrhovatele k doplnění nebo opravě návrhu, a to ve lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů.

3.3.1.1. Společný návrh manželů na povolení oddlužení

Insolvenční zákon obsahuje speciální institut společného návrhu manželů na povolení oddlužení.

Podle ustanovení § 394a InsZ může každý z manželů samostatně podat návrh na povolení oddlužení, tzn., jedná se o fyzickou osobu, proti níž směřuje insolvenční návrh, a která současně nemá dluhy z podnikání, nebo mohou tento návrh podat i společně. Společný návrh manželů na povolení oddlužení jsou oprávněni podat manželé, jejichž manželství trvá ke dni, kdy jejich návrh dojde příslušnému insolvenčnímu soudu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 394a odst. 1 a 2) K tomuto návrhu právní předpisy vyžadují přiložení prohlášení obou manželů, že souhlasí, aby všechn jejich majetek byl pro účely oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů.

Podle § 392 odst. 3 InsZ se podpis dlužníkovy manžela na návrhu na povolení oddlužení nevyžaduje (není-li stanoveno jinak).

²¹ Znalecky se musí ocenit pouze nemovitost nebo majetek, který je předmětem zajištění. Cena ostatního dlužníkovy majetku se určí odhadem, i když zákon nebrání, aby zde cenu určil znalec.

Zatímco ustanovení § 394a odst. 2 InsZ, jak již bylo uvedeno výše, vyžaduje udělením podpisu obou manželů, že všechny jejich majetek bude pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek náležející do společného jmění manželů. (Šůsová, 2015, s. 3) Uvedené ustanovení podle mého názoru není jednoznačné. Z uvedeného ustanovení by bylo možné dovodit, že došlo k rozšíření majetkové podstaty manželů, též o majetek, který se nachází ve výlučném vlastnictví každého z manželů.

Pokud bychom předpokládali situaci, kde manžel je spoluvlastníkem majetku společně s třetí osobou, pak by podle výše uvedeného náležel do majetkové podstaty (resp. do fiktivního společného jmění manželů) pouze jeho spoluvlastnický podíl, neboť podléhá zpeněžení majetkové podstaty. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1251-1258) Otázkou také zůstává, zda by bylo možné uvažovat i rozšíření majetkové podstaty o obvyklé vybavení rodinné domácnosti.²² (Šůsová, 2015, s. 3)

Manželé, kteří podají společný návrh na povolení oddlužení, jsou po dobu trvání řízení o tomto návrhu a po dobu trvání účinků oddlužení považováni v insolvenčním řízení za jednoho dlužníka a mají v řízení postavení nerozlučných společníků, (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 394a odst. 3) tzn., že procesní úkony jednoho z manželů platí i pro druhého. Podá-li insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení jen jeden z manželů, budou řešeny jen jeho závazky. (Šůsová, 2015, s. 3)

Další podmínkou, která sice není výslovně vyjádřena v zákoně, avšak logicky se nabízí z povahy věci, je také to, že insolvenční řízení ve věci každého z manželů je vedeno u téhož příslušného insolvenčního soudu. Pro insolvenční řízení je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1251-1258)

Mohlo by dojít ke komplikovanější situaci tehdy, pokud by bylo zahájeno proti každému z manželů insolvenční řízení samostatnými návrhy podanými jejich věřiteli v různou dobu. Pak každému z manželů započne běh lhůty k podání návrhu na povolení oddlužení v jiný den a také v jiný den tato lhůta každému z nich uplyne. Avšak mají-li

²² Ustanovení § 698 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

manželé společný zájem řešit svůj úpadek oddlužením, lze z hlediska právní jistoty doporučit, aby společný návrh na povolení oddlužení podali již ve lhůtě, která začala běžet dříve a také dříve uplynula. V případě, že by se tak nestalo, mohlo by dojít k tomu, že ještě před uplynutím lhůty k podání návrhu na povolení oddlužení druhému z manželů soud rozhodne o prohlášení konkursu na majetek toho z manželů, jemuž již lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení marně uplynula, a tím vytvoří neodstranitelnou překážku pro řešení úpadku obou manželů společným oddlužením. (Šůsová, 2015, s. 3)

V případě rozvodu manželů společné oddlužení dále pokračuje, jako by mezi manželi, dlužníky, k ničemu nedošlo, a to až do doby skončení takového oddlužení. (Šůsová, 2015, s. 3)

Domnívám se, že úprava společného oddlužení manželů v českých právních předpisech je teprve na začátku a bude nutné ji nadále vyvíjet. Podle mého názoru může docházet v praxi k mnoha problémům s postupem např. v případě úmrtí jednoho z manželů v době probíhajícího oddlužení. Dojde v takovém případě k rozdělení společného oddlužení manželů, nebo zůstane jediným dlužníkem druhý z manželů? Jsem názoru, že po úmrtí jednoho z manželů zřejmě zůstane povinnost manžela zemřelého nadále oddlužení platit sám, neboť se na manžele pohlíží jako na jediného dlužníka nebo by bylo insolvenční řízení zastaveno a došlo by k vypořádání společného jmění manželů.

3.3.2. Způsoby provedení oddlužení

Způsob provedení oddlužení navrhuje sice sám dlužník již v insolvenčním návrhu. Tímto návrhem však insolvenční soud není vázán. O způsobu oddlužení rozhoduje schůze věřitelů případně s přičtením hlasů věřitelů hlasujících mimo schůzi. Pokud věřitelé nehlasují, rozhodne podle § 402 odst. 5 InsZ o způsobu oddlužení insolvenční soud v rozhodnutí o schválení oddlužení.

Pro oddlužení jsou taxativně dány dva jediné možné způsoby:

1. zpeněžení majetkové podstaty, nebo
2. plnění splátkového kalendáře.

O povolení oddlužení rozhoduje vždy insolvenční soud sám.

- *Zpeněžení majetkové podstaty*

Zpeněžení majetkové podstaty je způsob oddlužení formou jednorázového vyrovnání pohledávek ze stávajících zdrojů dlužníka. Zde budou dlužníkovy pohledávky uspokojovány z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty. Při způsobu oddlužení je postupováno jako při zpeněžení majetkové podstaty. (Kotoučová, 2010, s. 961-970)

Zpeněžování a faktickou realizace oddlužení provádí insolvenční správce, neboť jako jediný má po schválení oddlužení dispoziční oprávnění k majetku podléhajícímu zpeněžení v oddlužení. Za zpeněžení se považuje převedení majetku podstaty na peníze včetně využití kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. O způsobu zpeněžení rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru, přičemž majetek podstaty lze zpeněžit veřejnou dražbou, prodejem věcí nebo prodejem z volné ruky (prodej mimo dražbu). (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1282-1306)

Rozdíl tohoto způsobu oddlužení od řešení úpadku konkursem spočívá v rozsahu zpeněžované majetkové podstaty. Do majetkové podstaty, která bude zpeněžována při oddlužení, spadá totiž v zásadě pouze majetek, který patřil do majetkové podstaty v okamžiku účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení. Majetek, který tvoří takto majetkovou podstatu, vymezí soud v rozhodnutí o schválení oddlužení.

Výhodou této formy oddlužení pro dlužníka je, že si zachová své budoucí příjmy a majetek, který nabude pro schválení oddlužení. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1282-1306)

- *Plnění splátkového kalendáře*

Druhý ze dvou možných způsobů provedení oddlužení je plnění splátkového kalendáře. Provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře spočívá v povinnosti dlužníka provádět po dobu 5 let pravidelné měsíční úhrady ze svých příjmů. Doba splácení nemusí být dodržena jen tehdy, pokud dlužník uhradí všechny své pohledávky již před jejím uplynutím. Pokud jde o příjmy, které mají charakter mzdy, musí z nich být věřitelům odváděna taková část, jako by z nich byla prováděna exekuce srážkou ze mzdy. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1282-1306)

Soud může rovněž na žádost dlužníka podanou nejpozději s návrhem na povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře stanovit jinou výši měsíčních splátek. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 398 odst. 4)

Z hlediska provádění splátek je nutno doplnit, že pokud by dlužník získal příjem, který nemá charakter mzdy nebo příjmu, který mzdu nahrazuje, pak i tyto musí použít na úhradu splátek. V době provádění oddlužení plněním splátkového kalendáře nemohou být z příjmů dlužníka, které podléhají oddlužení, rovněž prováděny jiné srážky exekuční povahy. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1282-1306)

Pokud půjde o příjem, který má charakter mzdy, platu nebo obdobného příjmu a příjmu, který dlužníkovi nahrazuje odměnu za práci nebo je poskytován vedle ní, řídí se způsob výpočtu rozsahu částky, kterou musí dlužník použít na splátky, ustanoveními § 277 až 279 o.s.ř. Okruh příjmů, z nichž mohou být při oddlužení plněním splátkového kalendáře prováděny srážky, je vymezen v § 276 o.s.ř. (mzda) a v § 299 (jiné příjmy) o.s.ř. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1251-1258) Za základ se zde bere čistá mzda (plat či jiný příjem), tj. mzda po odečtení zálohy na daň z příjmů fyzických osob sražené z příjmů ze závislé činnosti, pojistného na důchodové spoření, pojistného na sociální zabezpečení a pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

Nelze opomenout problematiku výživného. V případě, že dlužník tvrdí, že má vyživovací povinnost k určité osobě, je vždy povinen toto tvrzení také prokázat, jinak nemůže být zohledněno při určení výše srážek. Bylo-li soudem dlužníku výživné určeno, pak se vyživovací povinnost vůči dané osobě při výpočtu zákonné srážky nijak neprojeví s tím, že soudem určené běžné výživné je – jako pohledávka postavená na roveň pohledávce za majetkovou podstatou (dle § 169 odst. 1 písm. e) InsZ) pojata do schváleného splátkového kalendáře, jako pohledávka s právem na úplné přednostní uspokojení před pohledávkami ostatních věřitelů (§ 169 odst. 2 InsZ).

Při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník „obětuje“ část svých příjmů, které v budoucnu získá, ale naproti tomu si zachová ostatní majetek nabytý před schválením oddlužení i po něm.

3.3.3. Povinnosti dlužníka během splátkového kalendáře

Oddlužení je způsobem řešení úpadku, který může dlužníka zbavit povinnosti hradit zbytek jeho dluhů. K dosažení této výhody musí ovšem dlužník splnit podmínky uložené zákonem.

Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen

- a) vykonávat výdělečnou činnost a usilovat o získání příjmu, v případě, že je nezaměstnaný,
- b) všechny mimořádné příjmy a aktiva získaná darem nebo dědictvím vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení,
- c) plnit oznamovací a informační povinnost vůči soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému orgánu,
- d) předkládat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled o svých příjmech za uplynulých 6 měsíců,
- e) nezatajovat žádný se svých příjmů a na vyžádání musí předložit k nahlédnutí daňová přiznání za dobu trvání účinků schválení oddlužení,
- f) nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit.

I když zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat zásadně jednou ze dvou dlužníkem nabízených forem, nepřekáží účelu, který je touto úpravou sledován, aby v situaci, kdy s tím dlužník výslovně souhlasí a sám takový způsob řešení svého úpadku nabízí, byly v mezích rozhodnutí o způsobu oddlužení kombinovány obě formy oddlužení. Ve výjimečných případech je možné, že obě formy oddlužení budou zkombinovány tak, že rozhodnutím o schválení oddlužení budou postíženy jak příjmy dlužníka v následujících pěti letech (oddlužení plněním splátkového kalendáře), tak majetek náležející dlužníku v době rozhodnutí o schválení oddlužení (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Podstatné je, že i tak půjde o řešení, jež dlužníku umožňuje vybědnot při zachování práv věřitelů z úpadkové situace lépe než při prohlášení konkursu na jeho majetek. (Usnesení Krajského soudu v Brně, 2012)

3.3.4. Rozhodnutí o povolení oddlužení a účinky schválení oddlužení

Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud oddlužení povolí. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 397 odst. 1) Povolení oddlužení insolvenčním soudem je rozhodnutím o tomto způsobu řešení dlužníkovra úpadku. Nezbytným předpokladem oprávněnosti návrhu na povolení oddlužení je to, že navrhuující dlužník nemá dluhy z podnikání, kromě dluhů na které se vztahuje § 389 odst. 2 InsZ. Rovněž musí dlužník předložit seznam majetku a seznam závazků, jinak insolvenční soud oddlužení nepovolí. Nepředloží-li dlužník tyto seznamy či prohlášení o změnách ani na výzvu soudu, je to důvodem pro odmítnutí návrhu. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1274-1278)

Dalším důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je pokud lze důvodně předpokládat:

- a) že jim je sledován nepoctivý záměr, nebo
- b) že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 395, odst. 1)

Problematický by se mohl zdát § 395 odst. 1 písm. b) InsZ, který jakoby předpokládal pravidlo jednou a dost, tedy že o oddlužení se dlužník může v životě pokusit pouze jednou. (Havel, 2007, s. 50) Ačkoli se tento výklad již objevil, domnívám se, že je nesprávný a zákon nikterak dlužníkovi nebrání, aby se v průběhu svého života pokoušel o opakované povolení oddlužení ani, aby oddlužením opakovaně prošel.

Otázku zda byl sledován nepoctivý záměr dlužníka, řešil i Nejvyšší soud, který v usnesení ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSCR 88/2013, vyslovil závěr, že: *„Pokud se dlužnice zbavila veškerého hmotného majetku, který by bylo možno použít pro uspokojení věřitelů, a poté podala návrh na oddlužení a navrhovala splátkový kalendář, lze důvodně předpokládat, že tímto jednáním sledovala nepoctivý záměr; proto nebylo schváleno oddlužení dlužnice a byl prohlášen konkurs na majetek dlužnice.“* (Usnesení Nejvyššího soudu, 2014)

Z dikce lze dovodit, že zákon nastavil dostatečné kontrolní mechanismy proti tomu, aby se dlužník pokusil oddlužení zneužít, nehledě k tomu, že zneužití práva je obecně zakázáno (čl. 1 Ústavy ČR, § 3 odst. 1, § 39 ObčZ).

Jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 396)

Dospěje-li soud při meritorním rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení k závěru, že zmíněné podmínky jsou splněny, vydá rozhodnutí, kterým oddlužení povolí. Rozhodnutí o povolení oddlužení se doručuje zveřejněním v insolvenčním rejstříku (§ 71 InsZ), a to dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 397 odst. 2)

Rozhodnutí o povolení oddlužení se stává účinným okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 407 odst. 1) Okamžikem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení nastávají odlišné účinky podle toho, jakým způsobem má být oddlužení řešeno. Byl-li schválen splátkový kalendář, dispozičních práv s majetkem se ujímá opět dlužník s tím, že plní splátkový kalendář způsobem a ve výši stanovenými rozhodnutím soudu. Je-li však oddlužení řešeno prodejem majetkové podstaty, dlužník se stává osobou oprávněnou nakládat pouze s majetkem, který získal po schválení oddlužení. (Havel, 2007, s. 50)

3.3.5. Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Bylo-li řečeno, že rozhodnutím o schválení oddlužení insolvenční řízení končí, samotný proces s dlužníkem ještě nekončí, resp. končit nemusí. Zákon předpokládá některé úkony, které nastat nemusí, ale nastanou-li, nejsou v režimu insolvenčního řízení, ale jedná se o úkony navazující.

Ustanovení § 414 odst. 1 InsZ říká, jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka a shledá-li splnění dalších podmínek pro přiznání osvobození. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení

(insolvenční zákon), § 414 odst. 1) Osvobození zásadně dopadá na neuhrazené pohledávky nebo jejich neuhrazenou část, které měly být uspokojeny při oddlužení.

Pokud jde o otázku, kdy nejpozději může dlužník návrh podat, ani k tomu zákon výslovně žádnou dobu neuvádí. Předpokládá se, že dlužník ve vlastním zájmu nebude s podáním předmětného návrhu otálet.

Jde-li o pohledávky, které jsou splnitelné i jinak než pouze ze strany dlužníka, resp. z jeho majetku, zůstává věřiteli i nadále právo toto plnění vyžadovat (pohledávka trvá) a nároky věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům zůstávají osvobozením nedotčeny. Věřitel má tedy možnost vyžadovat plnění na úhradu své pohledávky od ručitele (popř. spoludlužníka) a ten je povinen pohledávku hradit, jako by k osvobození nedošlo. (Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2014, s. 1404-1409)

V praxi mohou nastat dvě situace, v jedné z nich soud následně nebo současně s rozhodnutím o odejmutí osvobození zruší i samotné oddlužení podle § 418 InsZ, v druhé nikoliv a dlužník bude oddlužen, avšak bez výhod osvobození. (Havel, 2007, s. 50)

Jedním i z obecných problémů je i přeshraniční úpadek. Z povahy věci, ale lze dovozovat, že případů, kdy bude oddlužení regulováno nařízením č. 1346/2000, bude velmi málo. Nařízení je svou povahou spíše formulováno pro podnikatele, zejména pro podnikatele korporátního typu, ačkoli věcně dopadá i na nepodnikatele. Případy, kdy by mohlo být ohledně jednoho dlužníka (nepodnikatele) vedeno i další řízení, případně by již zahájené řízení mělo celoevropský efekt, si lze představit tehdy, bude-li v úpadku právnická osoba – nepodnikatel s přeshraničním přesahem (např. nadace). Aplikace nařízení lze také předpokládat v případě, bude-li mít dlužník nějaký majetek v zahraničí (zejména č. 5 či 8). (Havel, 2007, s. 50)

4. METODIKA A CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce je analýza vybraných právních aspektů postavení dlužníka v insolvenčním řízení. Součástí práce je rovněž právní analýza judikatury týkající se této právní problematiky a její dopady do aplikační praxe.

Diplomová práce sestává ze stručného úvodu ke zvolenému tématu a z části teoretické a praktické. V teoretické části se věnuji obecné úpravě (část 2), tj. předmětem úpravy, úpadku, věcné a místní příslušnosti, procesním subjektům, projednání úpadku a rozhodnutí o něm, insolvenčnímu návrhu dlužníka a v neposlední řadě i jednotlivým způsobům řešení dlužníkovy úpadku. U způsobu řešení úpadku konkursem (část 3) se zabývám účinky prohlášení konkursu na probíhající řízení, zpeněžením majetkové podstaty, zrušením konkursu a také se zmiňuji o účincích prohlášení konkursu na společné jmění manželů.

Následuje část 4., která je věnována dalšímu způsobu řešení úpadku, a to reorganizaci. V této části uvádím judikaturu soudu ve sporných případech, která se týká současné právní úpravy.

Část 5. pak obsahuje poslední a současně nejvyužívanější způsob řešení dlužníkovy úpadku, tedy oddlužení.

V praktické části na konkrétním účetním případě provádím účtování u dlužníka, který je právnickou osobou (obchodní společností) a jehož úpadek je řešen konkursem. Ten je nejčastějším řešením dlužníkovy úpadku, je-li dlužníkem podnikatel. Dále se v praktické části věnuji insolvenčnímu návrhu fyzické osoby na povolení oddlužení a insolvenčnímu návrhu dlužníka (podnikatele) na prohlášení konkursu.

Teoretické podklady a informace byly čerpány z odborné literatury, zákonů či internetových stránek zabývajících se problematikou způsobů řešení úpadku.

Veškeré údaje byly zapracovány do textu a tabulek na počítači. Použitý program pro zpracování dat byl Microsoft Word 2010 a Microsoft Excel 2010.

5. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část obsahuje jednak návrh na povolení oddlužení na předepsaném formuláři. Jedná se o základní dokument, jehož podáním se zahajuje každé insolvenční řízení. Konkrétně jsem zvolila nejčastější způsob řešení úpadku, a to oddlužení u fyzické osoby. Dále pak insolvenční návrh dlužníka (právnícké osoby – s.r.o.), který požaduje po vyslovení úpadku prohlášení konkursu na majetek společnosti. I zde se jedná o nejčastější způsob řešení úpadku právnických osob a podnikajících fyzických osob.

Obsahem praktické části je dále řešení účetního případu při řešení úpadku konkursem u obchodní společnosti. Konkurs je nejčastějším způsobem řešení úpadku právě u právnické osoby a má velký dopad na vedení účetnictví právnické osoby v konkursu.

Cílem praktické části je ukázat na konkrétních příkladech to jakým způsobem dochází k zahájení insolvenčního řízení. Jde o insolvenční návrhy jejichž náležitosti a obsah vyplývají z právních předpisů. Zvolila jsem návrh dlužníka – fyzické osoby na zahájení insolvenčního řízení, který by měl vyústit v povolení oddlužení fyzické osoby. Dále jsem vypracovala insolvenční návrh dlužníka – právnické osoby na zahájení insolvenčního řízení v němž by měl být po zjištění úpadku prohlášen konkurs na majetek právnické osoby.

A. Vzor insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení fyzické osoby

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ			
Soud		Krajský soud v Českých Budějovicích	Spis. značka ⁱ
		KSCB	INS
01 Společný návrh manželů na povolení oddlužení ☐ Ano ☒ Ne			
Dlužník			
☒ 02 Fyzická osoba		☐ 03 Právnícká osoba	Státní příslušnost ⁱⁱ
Osobní údaje	Příjmení:	Nereálný	Jméno:
	Titul za jm.:		Titul před jm.:
	Datum narození: ⁱⁱⁱ	15.6.1974	Rodné číslo:
	Osobní stav:		IČ: ^{iv}
Bydliště/sídlo	Obec:	České Budějovice	PSČ:
	Ulice:	U Lesa	Č.p.:
	Stát:	Česká republika	
04 Korespondenční adresa ^v ☐			
Elektronická adresa:		Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:	
Osoba oprávněná jednat za dlužníka^{vii}			
☐ 05 Fyzická osoba		☐ 06 Právnícká osoba	☒ ne
07 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení			
☒ ano ☐ ne			
Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o úpadku ☒ hrozícím úpadku ☐ dlužníka ^{viii} a zároveň rozhodl o povolení oddlužení. Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek: Dlužník má více věřitelů, peněžité závazky více než 30 dnů po jejich splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Jeho platební neschopnost je dána tím, že zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, neboť jeho měsíční příjem (po zohlednění prostředků nutných k uspokojování svých základních životních potřeb a potřeb své rodiny) nedosahuje příslušné výše měsíčních splátek dluhů. Dlužník má celkem 4 závazky.			
08 Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele			
☐ ano ☒ ne			
09 Navrhovaný způsob oddlužení			
Zpeněžením majetkové podstaty:		☐	
Plněním splátkového kalendáře:		☒	
Dlužník ^{viii} nenavrhuje způsob oddlužení:		☐	

10 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka^{viii}

Celková výše dluhů činí 1.300.000 Kč, přičemž celkový očekávaný příjem dlužníka za 5 let bude 1.500.000 Kč. S ohledem na skutečnost, že má dlužník vyživovací povinnost ke 2 nezletilým dětem a povinnost platit insolvenčnímu správci zálohy, zaplatí dlužník za dobu 5 let 58 % z celkového součtu všech jeho dluhů. Proto je oddlužení možné.

11 Očekávané příjmy dlužníka^{ix} v následujících 5 letech

Očekávaným příjmem dlužníka je mzda od jeho současného zaměstnavatele - obchodní společnosti První vymyšlená s.r.o., IČ: 24586574, se sídlem Tovární 58, 377 01 Jindřichův Hradec. Pracovní poměr dlužníka u tohoto zaměstnavatele byl založen pracovní smlouvou ze dne 10.1.2010 a byl sjednán na dobu neurčitou. Průměrný čistý příjem dlužníka činí 25.000 Kč. V následujících 5 letech tak dlužník očekává příjem 1.500.000 Kč.

12 Údaje o všech dlužníkových^x příjmech za poslední 3 roky

Příjem za rok 2015:

Mzda od zaměstnavatele, společnosti První vymyšlená s.r.o., IČ: 24586574, se sídlem Tovární 58, 377 01 Jindřichův Hradec, přičemž průměrný čistý měsíční příjem dlužníka za období 01/2015 až 12/2015 činil 25.500 Kč.

Příjmy za rok 2014:

Mzda od zaměstnavatele, společnosti První vymyšlená s.r.o., IČ: 24586574, se sídlem Tovární 58, 377 01 Jindřichův Hradec, přičemž průměrný čistý měsíční příjem dlužníka za období 01/2014 až 12/2014 činil 25.300 Kč.

Příjmy za rok 2013:

Mzda od zaměstnavatele, společnosti První vymyšlená s.r.o., IČ: 24586574, se sídlem Tovární 58, 377 01 Jindřichův Hradec, přičemž průměrný čistý měsíční příjem dlužníka za období 01/2013 až 12/2013 činil 25.380 Kč.

13 Počet vyživovaných osob žijících ve společné domácnosti

Manžel/manželka ano ne
Počet vyživovaných dětí
Počet jiných vyživovaných osob

14 Navrhují, aby soud stanovil nižší než zákonem určené splátky

ano ne

Popis veškerého majetku dlužníka^{xiii}**15 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv:**

č.:	Specifikace majetku:	Množství:	Požizovací cena:	
1	věci osobní potřeby a obvyklé vybavení rodinné domácnosti			+ -
2	Notebook zn. Acer, rok výroby 2013	1	10.000 Kč	+ -

16 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

č.:	Specifikace majetku:	Druh zajištění:	Množství:	Požizovací cena:	
1					+ -

Popis všech závazků dlužníka ^{xiv}

včetně vyživovacích povinností stanovených rozhodnutím soudu

17 Závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:				
č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1	neuhrazený spotřebitelský úvěr (splatnost nastala dne 21.10.2015)	Home Credit a. s.	130.000 Kč	+ -
2	neuhrazený spotřebitelský úvěr (splatnost nastala dne 10.9.2015)	GE Money Bank a. s.	530.000 Kč	+ -
3	neuhrazený spotřebitelský úvěr (splatnost nastala dne 3.11.2015)	Provident Financial	610.000 Kč	+ -
4	neuhrazený spotřebitelský úvěr (splatnost nastala dne 30.9.2015)	Profi Credit	30.000 Kč	+ -
18 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:				
č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1				+ -
19 Závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:				
č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):
1				+ -
20 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:				
č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):
1				+ -

Dlužník prohlašuje, že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

21 Seznam příloh:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův^{xv} majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka^{xvi} vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy^{xvii} příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka^{xviii}, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti.
6. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník^{xix} je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců.

7. Je-li podáván společný návrh manželů na povolení oddlužení – kopie oddacího listu a písemné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechn jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů musí být úředně ověřeny.
8. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru, pokud nelze existenci dlužníka ověřit v příslušném registru.
9. Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem^{viii} dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
10. Jsou-li zde osoby ochotné poskytnout dlužníkovi za účelem splnění oddlužení dar nebo mu po dobu trvání oddlužení platit pravidelné peněžní dávky – písemná darovací smlouva nebo smlouva o důchodu; podpisy těchto osob musí být úředně ověřeny.
11. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci - plná moc.

Zde očísľujte a označte veškeré přílohy, které jsou k návrhu na povolení oddlužení přikládány:

1	Výpis z evidence rejstříku trestů dlužníka	+ -
2	Rodné listy nezletilých dětí	+ -
3	Pracovní smlouva ze dne 10.1.2010	+ -
4	Listiny dokládající výši příjmů za poslední 3 roky (2013, 2014, 2015)	+ -
5	Seznam závazků dlužníka	+ -
6	Seznam majetku dlužníka	+ -
7	Prohlášení dlužníka o zaměstnancích	+ -

Podpisem stvrzuje:

22 V	Českých Budějovicích	Dne	30.3.2016
☒ 23 Dlužník	☐ 24 Jiná osoba - fyzická osoba	☐ 25 Jiná osoba - právnická osoba	
Dlužník	Příjmení:	Nereálný	Jméno: Josef
	Titul za jm.:		Titul před jm.:

Digitální podpis	Podpis
	
<p>Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky s uznávaným elektronickým podpisem.</p>	
Potvrzení úředního ověření podpisu	
	

- ⁱ vyplní se pouze tehdy, pokud je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu
- ⁱⁱ vyplní se pouze u zahraničních osob
- ⁱⁱⁱ datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo
- ^{iv} vyplní se, pokud bylo dlužníkovi přiděleno IČ
- ^v v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
- ^{vi} vyplňte, pokud se liší od sídla či trvalého bydliště
- ^{vii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou osoby oprávněné jednat za každého z manželů
- ^{viii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se manželé považují za jednoho dlužníka
- ^{ix} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou očekávané příjmy obou manželů
- ^x v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou příjmy obou manželů
- ^{xi} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
- ^{xii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní oba manželé
- ^{xiii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvede veškerý majetek manželů
- ^{xiv} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se vyplní všechny závazky manželů
- ^{xv} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se označí veškerý majetek manželů
- ^{xvi} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se označí veškeré závazky manželů
- ^{xvii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se doloží příjmy obou manželů
- ^{xviii} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se doloží výpis z rejstříku trestů obou manželů
- ^{xix} v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení předkládá seznam ten z manželů, který je zaměstnavatelem
- ^{xx} v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
- ^{xxi} v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení podepíše druhý z manželů, resp. jiná osoba za druhého z manželů

B. Vzor insolvenčního návrhu dlužníka – právnické osoby s návrhem na prohlášení konkursu

**Krajský soud v Českých Budějovicích
Zátkovo nábř. 10/2
370 01 České Budějovice**

DOPORUČENĚ

D V O J M O

INSOLVENČNÍ NÁVRH DLUŽNÍKA

Navrhovatel: **NEREÁLNÝ s.r.o.**
IČ: 12345678
se sídlem Dlouhá 586/35, 377 01 Jindřichův Hradec
zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem
v Českých Budějovicích, oddíl C, vložka 11578
zastoupená Ing. Františkem Nereálním, jednatelem

I. Rozhodující skutečnosti

Navrhovatel je právnickou osobou (obchodní korporací) vzniklou dne 20. 5. 2010 a zabývající se podnikatelskou činností v oblasti obchodování s obalovým materiálem a výroby obalových prostředků.

Navrhovatel má za to, že je v úpadku ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), neboť souhrn jeho peněžitých závazků převyšuje hodnotu jeho majetku a současně má:

- a) více věřitelů
- b) peněžité závazky po dobu delší 30dnů po lhůtě splatnosti a
- c) tyto závazky není schopen plnit

Navrhovatel zastavil platby svých peněžitých závazků a u většiny závazků je v prodlení s plněním po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, přičemž v současné době je fakticky nemožné dosáhnout plného uspokojení žádné ze splatných peněžitých pohledávek exekucí.

II. Majetek dlužníka

Ke dni podání tohoto návrhu je dlužník vlastníkem tohoto majetku:

- **movitý majetek**: osobní automobil zn. VW Passat, rok výroby 2012, SPZ 5C6 3685, najeto cca 70.000 km, v pořizovací hodnotě 600.000 Kč

kancelářský nábytek v pořizovací hodnotě 25.000 Kč

notebook zn. Asus, rok výroby 2012, v pořizovací hodnotě 10.000 Kč

- **nemovitý majetek**: pozemek parc. č. st. 152/2, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba bez čp/če (sklad), vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Jihočeský kraj, Katastrální pracoviště Jindřichův Hradec, pro obec a katastrální území Jindřichův Hradec, na LV č. 55.

Seznam majetku tvoří přílohu č. 3 tohoto návrhu.

Dlužník prohlašuje, že soupis a popis uvedeného majetku je pravdivý, úplný a správný.

III. Závazky dlužníka

Dlužník má celkem 3 věřitele, z toho 1 věřitel je zajištěný. Dlužník uvádí, že mezi věřiteli nejsou osoby jemu blízké či osoby, které by s dlužníkem tvořily koncern.

- a) **GE Money Bank**, IČ: 23456789, se sídlem Za Brumlovkou 1563/24, 140 00 Praha 4, eviduje pohledávku (úvěr) v celkové výši **3.000.000 Kč**. Pohledávka je **vykonatelná** (rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 16. 3. 2015, č. j. 15 C 652/2014-52) a **zajištěná nemovitým majetkem dlužníka**. Splatnost pohledávky dne 10. 12. 2014.
- b) **Finanční úřad pro Jihočeský kraj, Územní pracoviště Jindřichův Hradec**, eviduje nedoplatek na daňových povinnostech dlužníka v celkové výši **15.000 Kč**. Pohledávka je **vykonatelná a nezajištěná**. Splatnost pohledávky dne 18. 3. 2015.

- c) **Komerční banka a. s.**, IČ: 98765432, se sídlem Radlická 963/54, 150 00 Praha 5, eviduje pohledávku (půjčka) v celkové výši **890.000 Kč**. Pohledávka je *vykonatelná* (rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 27. 6. 2015, č. j. 25 C 324/2013-36) a *nezajištěná*. Splatnost pohledávky dne 20. 4. 2015.

Seznam závazků tvoří přílohu č. 4 tohoto návrhu.

Dlužník prohlašuje, že soupis a popis uvedených peněžitých závazků je pravdivý, úplný a správný.

IV. Prohlášení dlužníka o zaměstnancích

Dlužník prohlašuje, že ke dni podání tohoto insolvenčního návrhu nemá žádné zaměstnance.

V. Účast dlužníka v jiných obchodních korporacích

Dlužník prohlašuje, že nemá v žádné obchodní korporaci majetkový podíl.

S ohledem na uvedené skutečnosti dlužník navrhuje, aby insolvenční soud vydal usnesení, kterým zjistí úpadek dlužníka – společnosti NEREÁLNÝ s.r.o., IČ: 12345678, se sídlem Dlouhá 586/35, 377 01 Jindřichův Hradec, a současně prohlásí na majetek dlužníka konkurs.

V Jindřichově Hradci dne 30. března 2016

Přílohy:

- seznam majetku²³
- seznam závazků²⁴
- seznam zaměstnanců²⁵

²³ Podpisy na něm musí být úředně ověřené a musí obsahovat prohlášení, že seznam je pravdivý, úplný a správný.

²⁴ Podpisy na něm musí být úředně ověřené a musí obsahovat prohlášení, že seznam je pravdivý, úplný a správný.

²⁵ Podpisy na něm musí být úředně ověřené a musí tam být prohlášení, že dlužník žádné zaměstnance nemá.

- výpis z obchodního rejstříku
- kupní smlouva na osobní automobil
- kupní smlouva na kancelářský nábytek
- účetní závěrka
- smlouva o úvěru s GE Money Bank a.s.
- zástavní smlouva
- rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 16. 3. 2015, č. j. 15 C 652/2014-52
- platební výměr Finančního úřadu pro Jihočeský kraj, Územní pracoviště Jindřichův Hradec
- smlouva o úvěru Komerční banka a.s.
- rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 27. 6. 2015, č. j. 25 C 324/2013-36

.....
Ing. František Nereálný

pozn. Podpis dlužníka musí být úředně ověřen.

C. Účetní případ týkající se obchodní společnosti v konkursu

Příklad 1:

Na základě dlužnického návrhu bylo zahájeno insolvenční řízení na obchodní společnost X, s.r.o. (není plátce DPH). Následně insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka a stanovil způsob řešení úpadku, a to konkursem. Dále byl ustanoven insolvenčního správce a účinky rozhodnutí nastaly dne 1. 11. 2015. Účetním obdobím dlužníka je kalendářní rok.

Dlužník ve spolupráci se správcem provedl k 31. 10. 2015 inventarizaci majetku a závazků, na jejímž základě byla sestavena mimořádná závěrka za část účetního období od 1. 1. 2015 do 31. 10. 2015.

Tabulka 2: Rozvaha ke dni 31. 10. 2015 – před úpravami

ROZVAHA KE DNI 31. 10. 2015			
DLOUHODOBÝ MAJETEK		VLASTNÍ ZDROJE	
021 Stavby	1.000.000	411 Základní kapitál	200.000
081 Oprávky ke stavbám	-200.000	421 Zákonný rezervní fond	10.000
022 Výrobní zařízení	1.000.000	429 Neuhrazená ztráta minulých let	-110.000
082 Oprávky k výr. zařízení	-800.000	(431) VH za rok 2015 (ztráta)	-500.000
OBĚŽNÝ MAJETEK		CIZÍ ZDROJE	
132 Zásoby zboží na skladě	200.000	321 Obchodní závazky	800.000
211 Pokladna	10.000	331 Závazky k zaměstnancům	200.000
311 Obchodní pohledávky	100.000	451 Zákon. rezervy na opravy staveb	200.000
391 Opravná položka k pohl.	-50.000	461 Bankovní úvěr	400.000
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ		ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	
381 Náklady příštích období (NPO)	40.000	384 Výnosy příštích období (VPO)	100.000
AKTIVA CELKEM	1.300.000	PASIVA CELKEM	1.300.000

Zdroj: Účetnictví v praxi

Doplňující údaje k rozvaze:

Do rozvahy již byly započítány účetní odpisy (oprávky) dlouhodobého hmotného majetku (dále jen „DHM“) za období od 1. 1. do 31. 10. 2015 a rovněž byly zapracovány i případně zjištěné inventarizační rozdíly.

Zásoby zboží na skladě jsou tzv. zralé na opravnou položku ve výši 50 % jejich účetní hodnoty. Rezerva, která byla vytvořena za účelem opravy stavby, nemá nadále opodstatnění, neboť se počítá s jejím prodejem. Náklady příštích období se týkají předplacených reklamních služeb ještě na další čtyři měsíce dopředu – tuto smlouvu bylo možné vypovědět až k 30. 11. 2015 a z tohoto titulu vznikl nárok na vrácení ¾ částky. Výnosy příštích období zahrnují přijaté nájemné předem za pronájem kancelářských prostor ještě na dalších 10 měsíců – tuto smlouvu je nutné předčasně ukončit k 31. 12. 2015 (z důvodu prodeje dané stavby) a z tohoto titulu je nutné vrátit nájemci 8/10 z předplaceného nájemného.

Tabulka 3: Zaúčtování předcházejících účetních případů

Pořadí	Účetní případ	Částka (v Kč)	MD	D
1.	Tvorba účetní opravné položky ke zboží	100.000	559	196
2.	Zrušení zákonné rezervy na opravy stavby	200.000	451	552
3.	Nárok na vrácení ¾ částky za předplacené služby	30.000	315	381
4.	Vrácené nájemné (8/10)	80.000	384	325

Zdroj: Účetnictví v praxi

Výkaz zisku a ztráty (tzv. výsledovka) k 31. 10. 2015 není pro naše účely podstatný. Dodejme, že uvedené úpravy rozvahy se samozřejmě promítnou i do výsledovky. Dojde ke snížení účetní ztráty běžného účetního období z -500.000 Kč o + 100.000 Kč (-100.000 Kč + 200.000 Kč) na -400.000 Kč.

Nyní už lze sestavit před-úpadkovou rozvahu po všech účetních úpravách.

Tabulka 4: Rozvaha ke dni 31. 10. 2015 – po úpravách

ROZVAHA KE DNI 31. 10. 2015			
DLOUHODOBÝ MAJETEK		VLASTNÍ ZDROJE	
021 Stavby	1.000.000	411 Základní kapitál	200.000
081 Oprávky ke stavbám	-200.000	421 Zákonný rezervní fond	10.000
022 Výrobní zařízení	1.000.000	429 Neuhrazená ztráta minulých let	-110.000
082 Oprávky k výr. zařízení	-800.000	(431) VH za rok 2015 (ztráta)	-400.000
OBĚŽNÝ MAJETEK		CIZÍ ZDROJE	
132 Zásoby zboží na skladě	800.000	321 Obchodní závazky	800.000
196 Opravná položka ke zboží	-100.000	325 Závazek z předplaceného nájemného	80.000
211 Pokladna	10.000	331 Závazky k zaměstnancům	200.000
311 Obchodní pohledávky	100.000	461 Bankovní úvěr	400.000
391 Opravná polož. k pohl.	-50.000		
315 Pohledávka z předp. služby	30.000		
ČASOVÉ ROZLIŠENÍ		ČASOVÉ ROZLIŠENÍ	
381 Náklady příštích období (NPO)	10.000	384 Výnosy příštích období (VPO)	20.000
AKTIVA CELKEM	1.200.000	PASIVA CELKEM	1.200.000

Zdroj: Účetnictví v praxi

Sestavená insolvenčním správcem zahajovací (úpadková) rozvaha k 1. 11. 2015 musí být stejná jako právě uvedená před-úpadková rozvaha dlužníka.

Insolvenční správce zjistil a zaúčtoval při bližším zkoumání tyto nesrovnalosti rozvahy.

Tabulka 5: Insolvenčním správcem zaúčtované nesrovnalosti rozvahy

Pořadí	Účetní případ	Částka (v Kč)	MD	D
1.	Drobný DHM nezachycený v rozvaze	20.000	028	688
2.	Nezachycený obchodní podíl ve firmě A	50.000	063	688
3.	Vypořádání vykázané ztráty za minulá období	400.000	429	431
4.	Zneplatněný prodej zásob zboží			
	a) převzetí zboží od kupujícího C	50.000	132.C	379.C
	b) prodej do výše účetního ocenění zboží	50.000	221	132.C
	c) zbývající část prodejní ceny zboží	100.000	221	688
	d) úhrada vlastníkovi zboží	50.000	379.C	221
5.	Peněžní náhrada za zneplatněný prodej auta	200.000	221	688
6.	Zajištění bytem společníka B za úvěr úpadce			
	a) podmíněné přihlášení pohledávky	500.000	021.B	379.B
	b) prodej bytové jednotky	400.000	221	641
	c) doúčtování zůstatkové ceny bytu	500.000	541	081.B
	d) vyřazení bytové jednotky z účetnictví	500.000	081.B	021.B
	e) část uspokojení odděleného věřitele (banky)	400.000	461	221
7.	Peněžní náhrada za PC a přihlášení pohl. D	250.000	221	379.D
8.	Zánik části obchodního závazku vůči věřiteli E	100.000	321.E	688

Zdroj: Účetnictví v praxi

Celkově uvedené transakce vylepšily výsledek hospodaření o 370.000 Kč.

Následně správce pokračoval v průběžném zpeněžování dalšího majetku z majtkové podstaty a účtoval o jiných účetních případech souvisejících s konkursem.

Tabulka 6: Zpeněžení majetku

Pořadí	Účetní případ	Částka (v Kč)	MD	D
1.	Výprodej staveb:			
	a) prodejní cena	600.000	315	641
	b) doučtování zůstatkové ceny	800.000	541	081
	c) vyřazení z evidence	1.000.000	081	021
	d) inkaso prodejní ceny	600.000	221	315
2.	Výprodej výrobního zařízení:			
	a) prodejní cena	500.000	315	641
	b) doučtování zůstatkové ceny	200.000	541	082
	c) vyřazení z evidence	1.000.000	082	022
	d) inkaso prodejní ceny	500.000	221	315
3.	Výprodej drobného DHM (za hotové):			
	a) prodejní cena (inkaso)	30.000	211	641
	b) doučtování zůstatkové ceny	20.000	541	088
	c) vyřazení z evidence	20.000	088	028
4.	Výprodej zásob (za hotové):			
	a) zrušení opravné položky	100.000	196	559
	b) prodejní cena (inkaso)	200.000	211	604
	c) vyskladnění z důvodu prodeje	200.000	504	132
5.	Vymáhání pohledávek:			
	a) zrušení opravné položky	50.000	391	558
	b) inkaso 60 % od dlužníků	60.000	221	311
	c) postoupení zbylých 40 % za 50 %	20.000	211	646
	d) odpis postoupených pohledávek	40.000	546	311
6.	Inkaso vratky předplacené reklamní služby	30.000	221	315
7.	Vypořádací podíl při zániku účasti ve firmě A			
	a) čistý vypořádací podíl	100.000	378	661
	b) vyřazení obchodního podílu	50.000	561	063
	c) inkaso vypořádacího podílu	100.000	221	378
8.	Zúčtování reklamní služby za říjen 2015	10.000	518	381
9.	Zúčtování nájmu kanceláří za říjen a listopad 2015	20.000	384	602
10.	Uspokojení pracovních nároků	200.000	331	221
11.	Odměna správce	300.000	518	221

Zdroj: Účetnictví v praxi

Po těchto účetních operacích nedošlo k ovlivnění účetního výsledku hospodaření.

V závěru zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu tzv. konečnou zprávu, která podává celkovou charakteristiku jeho činnosti s vyčíslením jejich finančních výsledků. Ke dni sestavení konečné zprávy sestaví rovněž insolvenční správce účetní závěrku. Předpokládejme, že díky starým daňovým ztrátám přitom dlužníkovi nevznikla povinnost k dani z příjmů.

Tabulka 7: Rozvaha ke dni sestavení konečné zprávy dlužníka

ROZVAHA KE DNI SESTAVENÍ KONEČNÉ ZPRÁVY			
DLOUHODOBÝ MAJETEK		VLASTNÍ KAPITÁL	
	0	411 Základní kapitál	200.000
	0	421 Zákonný rezervní fond	10.000
	0	429 Neuhrazená ztráta minulých let	-510.000
	0	(431) VH správce (zisk z prověřených obchodů)	370.000
	0	(431) VH správce (z posledních 11 případů)	0
OBĚŽNÁ AKTIVA		CIZÍ ZDROJE	
2xx Pokladna + Běžný účet	1.600.000	321 Obchodní závazky	700.000
	0	325 Závazek z předplaceného nájemného	80.000
	0	379.C Závazek za byt vůči společníkovi C	500.000
	0	379.D Závazek D za počítače vůči třetí osobě	250.000
AKTIVA CELKEM	1.600.000	PASIVA CELKEM	1.600.000

Zdroj: Účetnictví v praxi

Protože závazků úpadce je celkově za 1.530.000 Kč, tedy méně, než činí výtěžek zpeněžení majetkové podstaty, resp. stav peněžních prostředků (1.600.000 Kč), budou plně uspokojeni všichni věřitelé dlužníka. Což je v praxi zcela mimořádná situace, neboť zpravidla se musí spokojit s pouhým zlomkem pohledávek, cca 5 %.

Insolvenční správce předloží po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud po obdržení zprávy od správce o splnění rozvrhového usnesení rozhodne o zrušení konkursu. Rozhodnutí, kterým se konkurs ruší, je vykonatelné a jeho účinky nastávají dnem nabytí právní moci. Poslední účetní prací insolvenčního správce bude sestavení mimořádné účetní závěrky ke dni, kterým nastanou účinky zrušení konkursu. Tuto účetní závěrku insolvenční správce předá zástupcům účetní jednotky dlužníka a jeho role v tomto insolvenčním řízení řešeného konkursem končí.

Tabulka 8: Rozvaha ke dni účinků zrušení konkursu

ROZVAHA KE DNI ÚČINKŮ ZRUŠENÍ KONKURSU			
DLOUHODOBÝ MAJETEK		VLASTNÍ KAPITÁL	
	0	411 Základní kapitál	200.000
	0	421 Zákonný rezervní fond	10.000
	0	429 Neuhrazená ztráta minulých let	-510.000
	0	428 Nerozdělený zisk minulých let	370.000
OBĚŽNÁ AKTIVA		CIZÍ ZDROJE	
2xx Pokladna + Běžný účet	70.000		0
AKTIVA CELKEM	70.000	PASIVA CELKEM	70.000

Zdroj: Účetnictví v praxi

Protože probírané obchodní společnosti X, s.r.o. po zrušení konkursu splněním rozvrhového usnesení zbyl majetek, provede se v souladu se zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů, její likvidace. Společníci obchodní společnosti X, s.r.o. bez závazků se tak mohou těšit na vypořádací podíly, což je po konkursu jen zcela výjimečně.

6. ZÁVĚR

Insolvence se týká majetku a peněz. Jde tedy o záležitost, která zajímá fyzické i právnické osoby v rámci jejich podnikání či mimo tento rámec. Je to také oblast, která přitahuje i osoby s ne úplně čistými úmysly.

Moje diplomová práce je zaměřena na postavení dlužníka, to je osoby, která je v úpadku. Tzn., že není objektivně schopna zvládnout svoji ekonomickou situaci, tedy není schopna uspokojit všechny své věřitele, ani kdy by k tomu použila veškerý svůj majetek. Nakládání s takovou osobou vyžaduje zvláštní režim. Úpadková situace znamená, že všichni věřitelé nemohou být zcela uspokojeni a aby bylo zabráněno situaci, kdy věřitelé při vymáhání svých individuálních pohledávek přestanou brát ohled na dlužníka a na ostatní věřitele, dochází v rámci insolvenčního řízení zásadně k poměrnému uspokojení věřitelů. Zjednodušeně řečeno pro dlužníka představuje insolvenční řízení „ochranu před věřiteli“.

V jednotlivých částech své diplomové práce se věnuji způsobům řešení dlužníkového úpadku. Takovým řešením je konkurs. Z připojeného grafu (graf č. 3) je patrný stálý nárůst počtu řešení úpadku konkursem. Jde o nejčastější způsob řešení úpadku právnických osob a téměř vždy vede k jejímu zániku. V této souvislosti mě zaujaly údaje vyplývající z veřejných zdrojů (Výzkum insolvence, 2014) o tom, že míra uspokojení věřitelů v rámci konkursů je poměrně nízká – v průměru dostanou běžní věřitelé (tj. bez zajištění) 3 % a zajištění věřitelé 25 % svých pohledávek. Zatímco v případě dalšího způsobu řešení úpadku, a to v podobě reorganizace právnické osoby mohou dostat běžní věřitelé až sedmkrát více než v likvidačním konkursu, tedy 21 % a zajištění věřitelé až 75 %. Z připojeného grafu (graf č. 4) ovšem vyplývá, že počet insolvenčních řízení v podobě reorganizace je minimální a pohybuje se v řádu jednotek řízení.

Významným způsobem řešení úpadku zejména u fyzických osob je oddlužení. I zde se projevuje stálý nárůst počtu takovýchto insolvenčních řízení (graf č. 5).

Téma insolvence je aktuální a hodně diskutované. Celkový počet insolvenčních návrhů v posledních pěti letech strmě narůstá (graf č. 1). Mám za to, že každý by měl mít alespoň základní představu o tom, co je v této oblasti pro něho podstatné, jaká jsou jeho práva a povinnosti, zejména pokud se nachází v postavení dlužníka.

7. SUMMARY AND KEYWORDS

The thesis analyses the selected legal aspects of a debtor's position in insolvency proceedings. The thesis also provides a legal analysis of jurisprudence concerning this legal issue and its impact on application to practice.

The thesis consists of a brief introduction to this topic and of a theoretical and practical part. The theoretical part discusses general terms (part 2), i.e. subject-matter, failure, subject-matter and territorial jurisdiction, procedural entities, failure hearing and ruling, a debtor's insolvency petition as well as the individual ways of handling a debtor's failure. The part concerning the ways of handling failure through bankruptcy (part 3) discusses the effects of a bankruptcy declaration on in-progress proceedings, the monetarisation of assets, bankruptcy cancellation and the effects of a bankruptcy declaration on the community property of spouses.

Part 4 discusses other ways of handling failure, i.e. reorganisation. This part includes court jurisprudence of problematic cases, which concerns the current legal regulations.

Part 5 discusses the latest and currently most used way of handling a debtor's failure, i.e. debt relief.

The practical part shows a debtor's accounting of a specific accounting case that concerns a debtor's failure through bankruptcy and contains an individual's debt relief petition and a debtor's (business company's) insolvency petition for bankruptcy declaration.

The end of the thesis summarises this issue and points out the importance of having basic knowledge of this issue for individuals and legal entities.

Keywords: debtor, failure, debt relief, bankruptcy, reorganisation, assets, liquidator

8. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura:

- Hásová, J. (2014). *Insolvenční zákon: komentář*. (2. vydání) Praha: C.H.Beck.
- Hejda, J. & kol. (2013). *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy*. (1. vydání) Praha: Linde Praha.
- Kotoučová, J. & kol. (2010). *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon). Komentář*. (1. vydání) Praha: C.H.Beck.
- Kozák, J. & kol. (2013). *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. (2. vydání) Praha: Wolters Kluwer.
- Maršíková, J. (2011). *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges.

Právní předpisy:

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákona č. 40/2009, trestní zákoník

Odborné stati v periodikách:

- Děrgel, M. (2010). *Konkurs obchodní společnosti (družstva)*. Účetnictví v praxi, č. 11.
- Havel, B. (2007). *Oddlužení – zbraň nebo hrozba?* Právní rozhledy, č. 2.

- Hozman, D. (2011). *Účinky exekučního řízení a dispozitivní oprávnění dědice*. Ad Notam, č. 4.
- Kučera, L. (2014). *Insolvenční řízení z pohledu celního úřadu jako správce daně*. Daňový expert, č. 3.
- Majchrák, M. (2015). *Důsledky procesních úkonů v řízeních přerušovaných konkursem*. Bulletin advokacie, č. 6.
- Púry, F. (2013). *Pachatelé trestných činů souvisejících s úpadkem a insolvenčním řízením*. Právní rozhledy, č. 12.
- Ševčík, D. & Šebesta, J. (2012). *Majetková podstata a její zpeněžení*. Bulletin advokacie, č. 9.
- Šušová, T. (2015). *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* Ad Notam, č. 1.
- Tichá, M. (2014). *Koncept Failing Firm Defence – poslední naděje pro obchodní korporace v úpadku?* Právní rozhledy, č. 4.
- Vrba, M. (2014). *Test úpadku při výplatě zisku v kapitálové společnosti*. Obchodněprávní revue, č. 2.
- Walder, I. (2014). *Soud zrušil společnost a jmenoval mne jejím likvidátorem*. Rekodifikace a praxe, č. 2.
- Žižlavský, M. (2010). *Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?* Bulletin advokacie, č. 6.
- Žižlavský, M. (2011). *Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu po 1. lednu 2012*. Bulletin advokacie, č. 11.
- Žižlavský, M. (2012). *Protržení firemního závoje – odpovědnost společníků za protahování krizové situace a opožděné podání insolvenčního návrhu*. Bulletin advokacie, č. 1-2.
- Žižlavský, M. (2014). *Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace*. Bulletin advokacie, č. 4.
- Žižlavský, M. (2015). *Odměna advokáta a úpadek klienta*. Bulletin advokacie, č. 6.

- Žižlavský, M. (2016). *Insolvence a restrukturalizace korporací – exit nebo restart?* Soudce, č. 1.

Internetové zdroje:

- Cibienová, M. (2015). *K problematice podávání insolvenčních návrhů a jejich specifikace* [on-line]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-problematice-podavani-insolvencnich-navrhu-a-jejich-specifikace-96677.html>.
- Cibienová, M. (2015). *Úpadek obchodní korporace působící ve více členských státech* [on-line]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-obchodni-korporace-pusobici-ve-vice-clenskych-statech-97414.html>.
- Cibienová, M. (2015). *Povinnosti statutárního orgánu v případě hrozícího úpadku* [on-line]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/povinnosti-statutarniho-organu-v-pripade-hroziciho-upadku-96903.html>.
- Fojtů, D. (2013). *Konec maření exekučních dražeb účelovými dlužnickými insolvenčními návrhy* [on-line]. [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://epravo.cz/top/clanky/konec-mareni-exekucnich-drazeb-ucelovymi-dluznickymi-insolvencnimi-navrhy-92753.html>.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F5E625FBA1050934C1257C52004DF6A4?openDocument&Highlight=0.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 63/2012. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/48319399C9EEBA8AC1257A4E00658C53?openDocument&Highlight=0.
- Řezníček, D. (2015). *Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů* [on-line]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-prav-a-povinnosti-z-pracovnepravnich-vztahu-98494.html>.
- Sigmund, A. (2014). *Znalecký posudek v insolvenční* [on-line]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://epravo.cz/top/clanky/znalecky-posudek-v-insolvenci-95299.html?mail>.

- Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpjn 19/98. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B01EF238194CD1E5C1257A4E0066A584?openDocument&Highlight=0.
- Šourková, M. (2014). *Úpadek a jeho důsledky pro statutární orgán* [on-line]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-a-jeho-důsledky-pro-statutarni-organ-93895.html>.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgbpwxzzgi2dc>.
- Usnesení Krajského soudu ze dne 9. 7. 2012, č. j. KSBR 24 INS 4176/2008-B-48. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=01c8fcf6-f4d1-4e99-98f8-4f10eac1282e.
- Usnesení Vrchního soudu ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. KSPL 27 INS 6903/2009, 3 VSPH 131/2010-A. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=a986e6a4-0fe4-4abd-9441-9d14d86f1463.
- (2014) Souhrnné výsledky 2. a 5. vlny statistických šetření. [on-line]. [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <http://vyzkuminsolvence.cz/>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rekapitulace účetních závěrek v závislosti na fázích insolvenčního řízení.....	11
Tabulka 2: Rozvaha ke dni 31. 10. 2015 – před úpravami.....	71
Tabulka 3: Zaúčtování předcházejících účetních případů.....	72
Tabulka 4: Rozvaha ke dni 31. 10. 2015 – po úpravách.....	73
Tabulka 5: Insolvenčním správcem zaúčtované nesrovnalosti rozvahy.....	74
Tabulka 6: Zpeněžování majetku.....	75
Tabulka 7: Rozvaha ke dni sestavení konečné zprávy dlužníka.....	76
Tabulka 8: Rozvaha ke dni účinků zrušení konkursu.....	77

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015.....	16
Graf 2: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v Jihočeském kraji v letech 2010 až 2015.....	17
Graf 3: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku konkursem).....	31
Graf 4: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku reorganizací).....	36
Graf 5: Počet insolvenčních návrhů podaných dlužníkem v ČR v letech 2010 až 2015 (způsob řešení úpadku oddlužením).....	49

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

D – strana dal

DPH – daň z přidané hodnoty

InsZ – zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Kč – koruna česká

MD – strana má dáti

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

TrZ – zákona č. 40/2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZOK – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)